

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2020

Adéla Ptáčková

UNIIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Bakalářská práce
Fantom opery
The Phantom of the Opera

Student: Adéla Ptáčková
Obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí bakalářské práce: Mgr. David Medek, Ph.D.

Olomouc 2020

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Fantom opery vypracovala samostatně s použitím pouze uvedených zdrojů.“

V Olomouci

.....

podpis studenta

Upozornění

Tento text je jen doprovodem k bakalářské práci (viz. Praktická část).

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce Mgr. Davidu Medkovi, Ph.D. za odborné vedení mé práce, za jeho cenné rady, trpělivost a čas, který mi věnoval při jejím vytváření. Poděkování patří především mému partnerovi a také mé rodině za jejich podporu, bez které bych tuto práci nemohla dokončit.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se týká praktického sochařského zpracování slavné literární postavy Fantoma opery, kterou stvořil francouzský spisovatel Gaston Leroux. Postup tvorby je uveden v praktické části práce spolu s fotodokumentací pracovního postupu – návrhů, postup při tvorbě hliněného modelu, vytváření lukoprénové formy, odlévání a retušování sádrové busty.

Praktické části předchází část teoretická, která obsahuje kapitoly s tématy úzce spjaté s praktickou částí. Jsou to témata: Sochařství a jeho dělení, modelování, materiály, prostory pro tvorbu, nástroje a jiné pomůcky při modelování, portrét a jeho náležitosti, busta, sádra a její zpracování, formy a odlévání, sochařské zpracování literární postav v České republice a ve světě, Gaston Leroux, Fantom opery jako dílo a postava.

Klíčová slova:

Portrét, busta, Fantom opery, sochařství, modelování, materiály, sádra, odlévání, sochařské zpracování literárních postav

Abstract

This bachelor's thesis concerns the practical sculptural treatment of the famous literary character Phantom of the Opera, created by the French writer Gaston Leroux. The creation procedure is presented in the practical part of the work together with photo documentation of the work procedure - designs, the procedure for creating a clay model, creating a lukoprene mold, and subsequent casting and retouching the plaster bust.

The practical part is preceded by a theoretical part, which contains chapters with topics closely related to the practical part. These topics are: Sculpture and its division, modeling, materials, spaces for creation, tools and other aids in modeling, portrait and its essentials, bust, plaster and its processing, forms and casting, sculptural processing of literary figures in the Czech Republic and in the world, Gaston Leroux, Phantom of the Opera as a Work and a Character.

Keywords:

Portrait, bust, Phantom of the Opera, sculpture, modeling, materials, plaster, casting, sculptural processing of literary figures.

OBSAH

1	Úvod	10
2	Teoretická část	12
2.1	O Sochařství	12
2.2	Modelování	13
2.2.1	Materiály pro modelování a práce s nimi	13
2.2.2	Modelovací stolky, točny a podpůrné kostry	15
2.2.3	Nástroje a pomůcky	16
2.2.4	Prostory	17
2.3	Portrét a jeho náležitosti	18
2.3.1	Busta	19
2.4	Sádra	20
2.5	Formy a odlévání	20
2.6	Sochařské zpracování literárních postav	23
2.6.1	Sochy literárních postav v České republice	23
2.6.2	Sochy literárních postav mimo Českou republiku	34
2.7	Téma Fantom opery	42
2.7.1	O Autorovi	42
2.7.2	Fantom opery (román)	43
2.7.3	Fantom opery (postava)	44
3	Praktická část	46
3.1	Busta Fantoma opery	46
3.1.1	Návrhy a myšlenky	46
3.1.2	Modelování	47
3.1.3	Forma	49
3.1.4	Odlévání	52
4	Závěr	54

5	Zdroje	56
5.1	Seznam použité literatury	56
5.2	Internetové zdroje	58
6	Seznam obrázků	62
7	Citace obrázků	66

1 Úvod

Tato práce je pouze doprovodným textem k praktické bakalářské práci s názvem *Fantom opery*. Téma se odvíjí od slavného románu francouzského spisovatele Gastona Leroux.

Dílo Fantoma opery je velmi často zpracováváno formou divadelních představení, muzikálů a dočkalo se také zpracování filmového. Jedná se o velmi zajímavou, a hlavně známou knižní postavu. Stejně proslavení hrdinové a hrdinky literárních příběhů už většinou své sochařské zpracování mají, avšak postava fantoma, své sochařské zpracování nemá. To byl jeden z podnětů pro vytvoření busty.

Téma jsem vybírala také na základě toho, co je pro mě kromě výtvarné tvorby blízké, a tím je literatura. *Fantom opery* je jednou z nejvýraznějších postav ze všech knih, které mám již přečtené. Fantomův charakter a životní osud mi nejvíce utkvěl v paměti, a stal se tak i mou nejoblíbenější postavou.

Cílem bakalářské práce je zachytit možnou podobu hlavního hrdiny příběhu, pomocí hliněného modelu, následného vytvoření jeho formy a konečné provedení sádrového odlitku busty. Všechny kroky při tvorbě portrétu jsou zaznamenány v praktické části textu bakalářské práce, která obsahuje fotografickou dokumentaci všech postupů, od návrhů, přes tvorbu hliněného modelu, vytváření formy, samotného odlévání, až po závěrečné retušování a úpravy finální podoby busty.

Praktické části práce předchází část teoretická, která obsahuje jednotlivé kapitoly týkající se témat úzce souvisejících s praktickou částí. Práce zahrnuje kapitoly popisující téma sochařství a jeho rozdělení podle několika kritérií, popis modelování, jeho postupů a materiálů. Rozebírá prostory pro sochařskou tvorbu, nástroje a jiné pomůcky pro modelování. Teoretická část také popisuje portrét a jeho správné zachycení. Není opomenuta ani definice busty. Pro vytvoření sochařského portrétu je popsána sádra, jako použitý materiál, a správné postupy zacházení s ní. Pomocí sádry je vytvořen sádrový kadlub a finální odlitek busty.

V neposlední řadě obsahuje práce kapitolu s názvem *Sochařské zpracování literárních postav*, která je rozdělena na část první, zmiňující díla z prostředí České republiky a druhou část, zachycující díla ze světové tvorby. Celkově jsou v kapitolách zmíněna a popsána sochařská díla, která jsou vytvořena na základě literárních předloh, stejně jako *Fantom opery*.

Poslední kapitola teoretické části se věnuje samotnému románu *Fantoma opery*, která je rozdělena na tři části, podkapitoly. V první podkapitole je zmíněn životopis autora, ve druhé je uveden stručný děj románu, a poslední popisuje samotného fantoma. Závěr také obsahuje ukázkou z díla, kdy dojde ke zlomovému bodu děje – stržení masky fantoma.

Po praktické části následuje závěr a seznam použitých zdrojů, a dále seznam a citace obrázků. K této práci je také přiložen soubor, který obsahuje obrázkovou přílohu v plné, nezmenšené velikosti

Zachycená sochařská podoba *Fantoma opery* vychází právě ze zlomového momentu již zmíněného úryvku, kdy mladička Christina Daaé odhalí pravou tvář fantomovu. Je jen na půl znetvořená, aby zachytila krutou realitu jeho podoby. Druhá neporušená strana portrétu zachycuje představu dívky, která doufá, že takto bude její *Anděl hudby* vypadat.

2 Teoretická část

2.1 O Sochařství

Všeobecně by se o sochařství dalo říci, že je to druh výtvarného umění, které vytváří hmotná, trojrozměrná díla pomocí sochařského materiálu, sochařských technik a nástrojů. Igor Zhoř ve svém díle *Klíče k sochám* uvádí, že: ¹ „*Sochařství je součástí výtvarného umění a v něm protějškem malířství. Malíři pracují v ploše, tvoří na papíře, na plátně a třeba i na stěně. Sochaři naopak vytvářejí díla prostorová, plastická. Odborníci o soše říkají, že je to hmota uspořádaná v prostoru podle určitého pravidla.*“

Sochařství se dá rozčlenit hned z několika hledisek. Jako první je forma, která dělí sochy na *volné*, což znamená, že dílo je trojrozměrné a dostupné ze všech stran. Takové sochy jsou volně umístěné v prostoru, např. v zahradě nebo v hale, a je možné kolem nich volně obcházet. Jako další jsou *vázaná sochařská díla*, která jsou taktéž zcela trojrozměrná, avšak v tomto případě nestojí volně v prostoru, ale jsou vázána k architektonickému objektu. Třetí formou sochařství je *reliéf*, ² „*sochařské dílo tvořené v ploše a docilující třetího rozměru plastickým náznakem. Reliéf vystupuje nad základní plochu nebo je zapuštěn do hloubky. Podle plastického vypnutí (rozponu) se dělí na reliéf nízký (basrelief), střední (mezzorilievo) a vysoký (hautrelief), vystupující z plochy více než polovinou objemu.*“

Další dělení je podle funkcí na *kultovní, memoriální, dekorativní a reprezentativní*. Do skupiny *kultovní a memoriální* se zařazuje portrét, busta, (viz. Kapitola 2.3 Portrét a jeho náležitost, 2.3.1 Busta) a také pomník. Do funkce *dekorativní* lze zařadit zahradní a architektonické sochy. V neposlední řadě sochařství plní funkci *reprezentativní*. Funkce se měnily v závislosti na potřebách společnosti. V pravěku mnoho sošek plnilo funkci magickou, která v některých kulturách stále přetrvává.

Třetím dělením sochařství je *podle způsobu, jakým je materiál zpracováván*. Prvním způsobem je skulptivní dělení, které je založeno na odebírání hmoty, jako je např. dřevo, kámen nebo kost. Odebíráním je myšleno odsekávání, broušení, popřípadě odřezávání, již zmíněných materiálů. Takto vzniklá díla, skulptury, jsou konečná díla, dále se již neupravují, jedná se tedy vždy o originální kus. Podle tohoto rozdělení, se vyčleňují ze sochařství i jednotlivé obory. U dřeva se jedná o řezbářství, u kamene je to kamenosochařství. Dalším oborem je glyptika,

¹ Igor Zhoř: *Klíče k sochám*, str. 21

² Blažiček J. Oldřich, Jiří Kropáček, *Slovník pojmů z dějin umění*, str. 176

kteřá se zabývá rytím či řezáním předmětů různých velikostí z drahokamů, polodrahokamů, minerálů a z organických materiálů jako je například korál nebo slonovina.

Opačným způsobem vznikají plastiky, při jejichž vzniku se materiál naopak přidává a tvaruje. Jedná se o materiály, kterými jsou např. hlína, vosk, popřípadě kov, pokud jde o techniku tepání. Plastika může být konečným a originálním dílem pouze v případě kovotepeckého díla, nebo také např. vypálením hliněné sošky. Plastika však může být pouze modelem, částí sochařského procesu, kdy se z hliněného nebo voskového modelu vytvoří forma, pomocí které se následně odlije finální podoba díla z bronzu, železa, cínu, sádry či betonu.

Další dělení může být z hlediska časového, kdy rozlišujeme sochařství na pravěké, středověké, novověké. Konkrétněji pak např. gotické, renesanční apod. Podle místa rozlišujeme sochařství např. na české, anglické, nebo podle jiné národnosti. Velikostně se rozčleňují sochařská díla na drobná a monumentální.

Baleka Jan uvádí, že: ³ „*Námětem i podáním se může přiblížit realitě námětu (akt, zátiší, krajina, zvířecí plastika) i zcela krajním způsobem, např. odlitky lidských těl a věcí (G. Segal), výtvarná abstrakce probíhající v realitě, pohyb, tlak, napětí apod. Do sochařství bývají přiřazovány rovněž objekty pro jejich trojrozměrnost.*“

2.2 Modelování

Modelování se využívá v sochařství pro vytvoření modelu, nebo předlohy pro závěrečné sochařské dílo, a je opakem skulptivní tvorby, kdy se dílo tvoří díky nanášení hmoty, jejím tvarováním, ale i ubíráním. Při modelování je materiál mnohem poddajnější, snadněji a rychleji se s ním pracuje. Při dokončení této činnosti vznikne model, ze kterého se následně vytvoří forma pro odlévání.

2.2.1 Materiály pro modelování a práce s nimi

Nejčastějšími materiály pro tuto tvorbu jsou ty přírodní – vosk a hlína. V současnosti však existuje velká řada umělých modelovacích hmot jako *samotvrdnoucí hmota*, ze kterých se snadno vytvoří objekt, který stačí ponechat určitou dobu na vzduchu při pokojové teplotě a hmota ztvdne, čímž se vymodelované dílo stane hotovým bez vytváření formy a odlévání.

Dalším druhem jsou polymerové hmoty, např. značka *Fimo*, které je třeba pro dokončení zapéct v troubě při určité teplotě, což je otázka jen několika minut. Tyto hmoty jsou, ale pro vytváření větších objektů méně vhodné. Nejlepší možností ze všech zmíněných modelovacích materiálů je hlína.

³ Baleka, Jan. Výtvarné umění: výkladový slovník, str.341

Sochaři ji využívají převážně pro tvorbu plastik, při čemž si nejprve udělají několik návrhů, skic, které pak ve hlíně realizují. Dále mohou pracovat podle živého či neživého modelu nebo je také možné pracovat přímo v hlíně, bez předchozích návrhů či jakýchkoliv předloh. Hlína je pro zpracování jednodušší, jelikož nabízí takřka neomezené možnosti a chyba, které se sochař dopustí se dá snadno opravit. Oproti tomu při práci s kamenným materiálem si umělec musí dát pozor a každý krok si předem promyslet, jelikož už se nedá vrátit zpět.

Existuje velké množství druhů hlíny, které jsou podle svého složení vhodné jen pro určitou činnost. V této práci jsou zmíněny pouze některé druhy hlíny např. modelovací, ostřená, šamotová.

Modelovací hlína je mastná, snese velkou zátěž a nevhodnější je pro práce jemnějšího charakteru. Jedním z využití je v oblasti hrncířství, kde se za pomoci hrncířského kruhu vytvářejí objekty, které se po proschnutí, přežahu a následném ostrém výpalu řadí mezi keramické výrobky. Tento materiál je také vhodný pro jemnější figurální práce, a rovněž je nevhodnějším druhem hlíny pro tvorbu modelu v sochařství.

Dalším druhem je ostřená hlína, jejíž součástí je netvárný materiál, např. písek. Je mnohem méně tvárná a hodí se spíše pro výrobu věcí hrubšího a plošného charakteru, jako je stavební keramika.

Třetím druhem hlíny je tzv. *šamotová hlína*. Obsahuje částičky již vypálené a následně rozemleté hlíny. Šamot se do hlíny přidává, aby snížil smrštění hlíny při sušení, ale také zamezuje tvorbě trhlin a různým deformacím vlivem výpalu.

Hlína na vzduchu rychle usychá, proto je nutné ji přiměřeně vlhčit. Kdyby hliněný model příliš uschnul, mohlo by dojít k praskání a v nejhorším případě, také ke zničení. Z těchto důvodů je nutné hlínu patřičně uchovávat, aby práce s ní byla jednoduchá. Pokud jde o hlínu v menším množství je dobré ji zabalit do vlhkých látek, igelitu a případně ji uzavřít do nějaké nádoby s víkem. Další možností jsou bedny na hlínu. Pokud jde o dřevěné bedny měly by mít dno, stěny a vnitřní stranu víka opatřené plechem. Šedý uvádí plech ⁴ *zinkový*.

Pokud je hlína příliš mokrá, je dobré ji položit na sádrovou podložku, která přebytečnou vodu odsaje. V opačném případě je hlínu nutné navlhčit či umístit do nádoby s potřebným množstvím vody, vše záleží na tom, do jaké míry je hlína proschlá. Následným důležitým krokem je její dostatečné propracování.

Další vhodné materiály pro modelování jsou např. plastelína, modelovací vosk a papiermaché.

⁴ Šedý, Václav. *Sochařské řemeslo. Základ sochařského umění*, str.19

Plastelína je měkká, plastická, tudíž vhodná na velmi jemné a v zásadě menší model, převážně reliéfy.

Modelovací vosk se stejně jako plastelína hodí pro jemnější a reliéfní tvorbu.⁵ „Připravuje se ze žlutého vosku, skopového oleje, jemné smůly, sezamového oleje a trochu rumělký.“ Práce s voskem je však zcela odlišná oproti práci s již uvedenými materiály. Vosk se musí rozehrát a rozpustit. Poté se dá trochu ztuhnout na nahřátou skleněnou desku, jejíž obvod je ohraničen proužky hlíny. Po zchladnutí se na voskové destičce kreslí a modeluje.

Papiermaché je také jedna z možností modelování. Technika spočívá v tom, že se na kousky natrhá novinový papír, který se přes noc nechá ve vodě smíchané s tapetovým lepidlem. Ráno se směs zbaví přebytečných tekutin, a tak vznikne další modelovací hmota. V suchém stavu se potom musí obrousit a namalovat.

2.2.2 Modelovací stolky, točny a podpůrné kostry

Mezi základní potřeby sochaře patří modelovací stolky. Je sice možné modelovat prakticky i na obyčejném stole, ale s tím že se práce musí pro otočení neustále zvedat. Proto je dobré si pro práci, pokud tedy jde o menší tvorbu, pořídit otočnou podložku. Nejlepší variantou je však modelovací stojan, který je zpravidla třínohý, a nejlépe vytvořený z tvrdého dřeva. Pracovní deska nahoře je otočná.

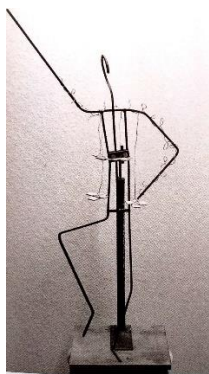
Obr. 1 Točna na keramickou hlínu

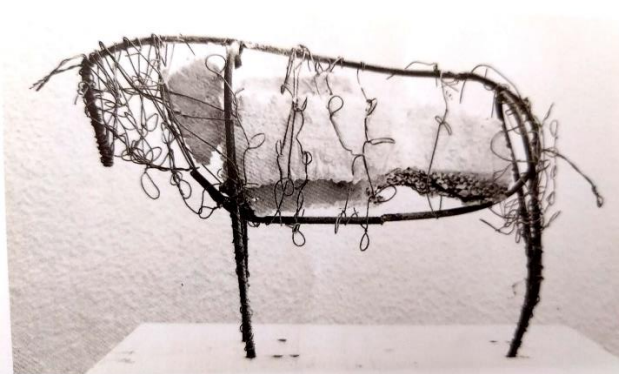
Obr. 2 Sochařský stojan

Další důležitým nástrojem pro modelování jsou podpůrné kostry, kterých existuje několik druhů. Vše záleží na tom, co sochař modeluje. Kostra vychází ze základní desky, ke které je kolmě připevněna tyč (popřípadě tyče), na níž se následně vytvaruje základní kostra z pevného silného drátu, který je obtočen tenčím drátem, a to z důvodu, aby nanášená hlína lépe držela a nesklouzávala dolů. Takto vytvořené podpůrné kostry se využívají např. pro tvoření lidských nebo zvířecích figur.

⁵ Šedý, Václav. *Sochařské řemeslo. Základ sochařského umění*, str. 25

Obr. 3 Podpůrná kostra pro lidskou figuru

Obr. 4 Podpůrná kostra pro zvířecí figuru

Pro portréty se využívá jiného typu lešení, základ je však stejný. Dřevěná podložka s kolmě umístěnou dřevěnou laťkou ve středu, na které jsou ze stran připevněny kolíky (viz. Obr. 5).

Obr. 5 Sochařský kříž k modelování portrétu

2.2.3 Nástroje a pomůcky

Za nejzásadnější nástroj pro modelování lze označit ruce. Lang uvádí: *„Hnětou hlinu nanášejí neboli, jak říkají profesionálové, nakládají ji, uhlazují, přitlačují, vytahují.“*

Přesto ne vše se dá dokonale vytvarovat pomocí rukou, a proto je potřeba přikročit k používání nástrojů např. dřevěné sochařské špachtle, kovové špachtle, modelovací očka, dřevěná lať, rozprašovač s vodou, stěrky, štětce, houbičky, řezací struna, dřevěné nebo kovové kružidlo.

Dřevěné sochařské špachtle mají různý tvar. Většinou jsou oboustranné s jiným zakončením. Stejně dobře poslouží kovové špachtle, které jsou vyrobeny z tenkého ohebného kovu.

⁶ Lang, Josef, *Úvod do sochařství*, str. 14

Modelovacích oček existuje velká řada v různých velikostech a tvarech. Slouží k odebírání materiálu.

Obr. 6 Dřevěné špachtle pro modelování

Obr. 7 Kovová špachtle pro modelování

Obr. 8 Modelovací očka

Silnější dřevěná lať, tvaru hranolu, pomáhá při napěchování a stlačení hlíny. K uhlazení povrchu jsou vhodné stěrky, štětce či houbičky. Pro udržení vlhkosti hlíny je dobré mít při ruce rozprašovač s vodou. K odřezávání hlíny slouží řezací struna, na jejímž konci jsou dřevěné špalíčky, pro lepší úchop. Přeměřování délek a porovnávání se provádí pomocí kovového nebo dřevěného kružidla, známé také pod jiným názvem jako *cvirkl*.

Obr. 9 Řezací struna na hlinu

Obr. 10 Dřevěné kružidlo, cvirkl

2.2.4 Prostory

Místnost, ve které sochař nebo jiný výtvarný umělec pracuje, se nazývá ateliér. Toto slovo pochází z francouzštiny. Za synonymum lze uvést slovo *umělecká dílna* či *pracovna*. Hlavními zásadami pro takový prostor je, aby zcela vyhovoval umělcovu zaměření.

Pro sochařskou tvorbu je zásadní dostatek světla a místa k práci. Ateliér by měl být prostorný tak, aby si sochař mohl podstoupit a podívat se na celkový model. Nejlepším světlem pro práci je to přírodní, proto je dobré mít okna umístěna na ⁷*severovýchodní straně*, jak uvádí V. Šedý ve svém díle *Sochařské řemeslo*. Místnost by měla mít i dobrý druh a umístění světla umělého. Vedle stropního osvětlení je vhodné mít také světlo, které se dá snadno přenášet podle potřeby.

⁷ Šedý, Václav. *Sochařské řemeslo. Základ sochařského umění*, str. 17

Důležitá je také vhodná podlaha, která se odvíjí podle sochařovi tvorby, proto by měla být snadno omyvatelná a případně i odolná. Zdroj vody v ateliéru je neméně důležitý. ⁸*Hlavním inventářem je asi 5 modelovacích stolků různé výšky, bedna na hlinu, bedna na odpad, točna se židli pro model, hoblice, skříň na nástroje, židle a police na odlitky a různé nástroje a nářadí.*“

2.3 Portrét a jeho náležitosti

Slovo *portrét* pochází z francouzského slova *portrait* neboli podobizna. ⁹„*Malířské, grafické nebo sochařské zobrazení člověka v jeho tělesné a duchovní jedinečnosti, tj. vystižení podoby portrétovaného je jeho podstatnou složkou.*“

Při tvorbě portrétu se sochař může zaměřit na celou hlavu, nebo může připojit i krk, ramena a hrudník. Stejně tak dochází k modelování celé figury, která se nachází v různých pózách.

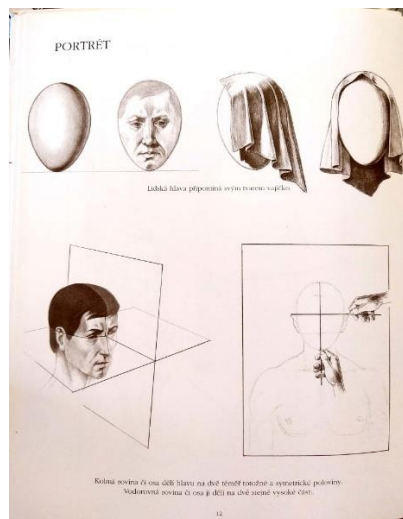
Při modelování lidské hlavy se hlína nanáší na dřevěný sochařský kříž (viz. Obr. 5), přitom musíme dbát na to, aby byla hlína dostatečně stlačena, a nebyly v ní žádné vzduchové bubliny. V této fázi práci zatlačujeme prsty. Postupně pro lepší upěchování hlíny, použijeme hranolovitou lať s jejíž pomocí a údery hlinu zatlačíme. Takto postupujeme do doby, než máme vytvořen základní tvar hlavy. Následuje modelování detailů obličeje, pomocí os či vodících linií.

V knize ¹⁰*Anatomie pro výtvarníky* je správně popsán lidský obličej, který svým tvarem připomíná vejce. Kde autoři uvádí: „*Kolmá rovina či osa dělí hlavu na dvě téměř totožné a symetrické poloviny. Vodorovná rovina či osa ji dělí na dvě stejně vysoké části. Tvář lze kromě hlavními osami, kolmou a vodorovnou rozdělit na tři oblasti o stejné výšce: oblast mezi hranicí vlasů a obočím, oblast mezi obočím a špičkou nosu, oblast mezi špičkou nosu a špičky brady. Hlavní vodorovná osa a tyto oblasti mohou být vyznačeny rovnoběžnými vodorovnými linkami. Vzdálenost mezi oběma očima odpovídá šířce jednoho oka. Ucho je ekvivalentní vzdáleností mezi obočím a špičkou nosu. Šíře nosu je stejná jako vzdálenost mezi vnitřními koutky očí.*“ (Viz. Obr. 11-13)

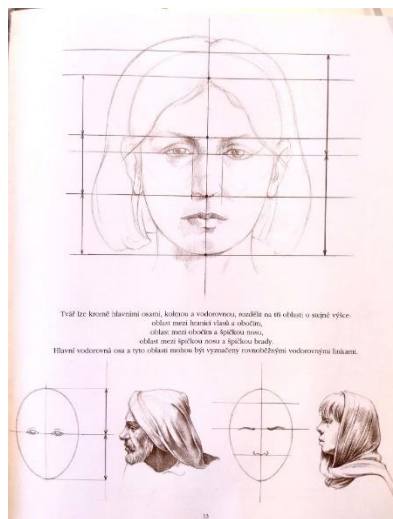
⁸ Šedý, Václav. *Sochařské řemeslo. Základ sochařského umění*, str. 17–18

⁹ Baleka, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník*, str. 282

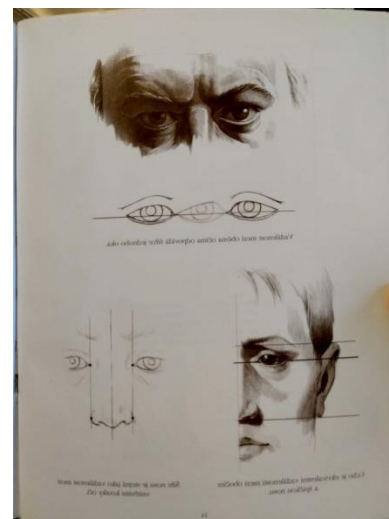
¹⁰ Szunyogh, András a Fehér, György. *Anatomie pro výtvarníky. Člověk str. 12–14*

Obr. 11 Ukázka z knihy „Anatomie pro výtvarníky“, znázornění tvaru hlavy a hlavní osy

Obr. 12 Ukázka z knihy „Anatomie pro výtvarníky“ vodící osy

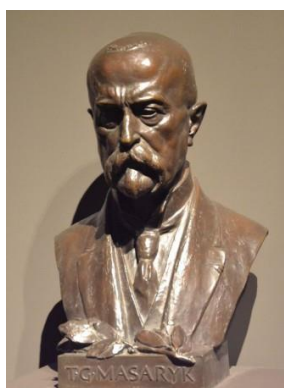
Obr. 13 Ukázka z knihy „Anatomie pro výtvarníky“, umístění očí a nosu

Pokud je práce na hliněném modelu přerušována, je potřeba jej řádně zabalit do vlhkých látek a do několika vrstev igelitu, jinak by hlína seschla a model by byl následně nepoužitelný.

Při finální úpravě modelu je nutností vše dotáhnout do konce, aby celá práce dobře působila.

2.3.1 Busta

Pod portrét je zařazen pojem *busta* nebo také *bysta*. Tohle slovo pochází z latinského *bustum*, což v překladu znamená hranice, mohyla, náhrobek. Jedná se o sochařský portrét, který zachycuje pouze část lidské postavy, konkrétně hlavu, ramena a někdy také poprsí. Původní význam měla jako podobizna zemřelého.

Obr. 14 Busta T. G. Masaryka – Bohumil Kafka, bronz

2.4 Sádra

Tato kapitola se bude věnovat materiálu, ve kterém je odlit i sochařský portrét *Fantoma opery*, (viz. kapitola 3 *Praktická část*). Jedná se o ¹¹ „sádru, bezbarvý nebo bílý síran vápenatý, který je vyráběn pálením sádrovce; nejčistší formou sádrovce je alabastr (úběh).“ Chemická značka síranu je $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$.

Sádra se dá rozdělit podle několika druhů, a to podle jemnosti, stupně pálení, doby tuhnutí, podle bělosti a čistoty. V sochařství se využívá pro výrobu forem, modelů, ale i finálních soch.

Sádra se v práškové formě smíchá s vodou, z čehož vznikne kaše, která časem ztuhne a ztvrdne a následně drží tvar, který jí je před procesem tuhnutí dán. Velkou výhodou je, že se díky sádre dá odlít mnoho detailů, a také to, že sádra nemění svůj tvar – nesmršťuje se.

Její zpracování má přesně daná pravidla. Nejprve je nutné si určit, kolik množství sádry bude pro formu, popřípadě odlitek, potřeba. Následně se do vody přidává sádra, kterou je třeba rozmělnit pomocí prstů, do té doby, než přestane voda sádru přijímat. Směs se nechá několik minut ustát, a pak se následně promíchá. Přitom se musí odhadnout čas, než začne u sádry proces tuhnutí. ¹² „Sádra připravená k lití by měla mít asi hustotu smetany, a táhne-li se po jejím povrchu konec lžice, nechává za sebou rýhu, nad níž se hladina pomalu zavírá.“ Do sádry se nikdy nesmí přidávat voda.

Pro rychlejší tuhnutí je dobré sádru rozdělat v teplé vodě nebo přidat do ní např. sůl. Pokud chceme proces naopak zpomalit, přidá se cukr nebo líh. Pro větší tvrdost se sádra rozdělavá v klišové vodě.

2.5 Formy a odlévání

Pro dokončení sochy je třeba nejprve vytvořit formu pro odlévání. Existuje několik možných způsobů pro vytvoření formy. Vše záleží na velikosti, tvaru a složitosti modelu, pro který formu vytváříme. V této kapitole jsou popsány přípravy dvoudílné formy, jednodílné formy a následně technika ztracené formy. Ostatní jsou pouze zmíněny. Forma z lukoprenu je detailně popsána v praktické části práce.

Pro menší, drobnější modely postačí dvoudílná forma. V tomto případě si na modelu, přibližně v polovině, naznačíme dělicí čáru. Následně bude potřeba destička, která je dostatečně velká, tak aby model nepřechýlval přes její okraje. Je třeba odlívanou věc naseparovat a umístit ji do hlíny tak, aby zakrývala dolní polovinu modelu až po jeho dělicí rovinu a umístíme ji doprostřed podložky. Hliněné okraje je poté potřeba vyztužit ze všech stran deskami. Model se

¹¹ Baleka, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník*, str. 323

¹² Šedý, Václav. *Sochařské řemeslo. Základ sochařského umění*, str. 39

zalije sádro, tak aby byl celý zakryt a nevyčnival. Sádro necháme trochu zatuhnout. Jakmile je to jen trochu možné, vyjmeme první polovinu formy i s modelem. Odstraníme všechnu hlinu a očistíme sádrovou polovinu. V ještě tvárné sádre vytvoříme pár prohlubní, které následně poslouží jako zámky, aby forma lépe dolehla a neklouzala. Již vytvořenou polovinu formy namastíme, např. indulonou, tukem či mýdlem. Je také možné povrch separovat pomocí naředěného vodního skla. Po tomto kroku se vytvoří druhá polovina. Model se nechá ve vytvořené a naseparované první polovině formy, kolem které se opět vytvoří obvod z desek a zalijeme horní díl. Tím vytvoříme druhou polovinu formy. Pro oddělení je nutné použít špachtli a jemně s ní poklepávat. Při odlévání je třeba vždy formy vymazat.

Obr. 15 Ukázka dvoudílné sádrové formy

Kromě dvoudílné formy lze pro jednodušší, ploché modely vytvořit jednodílnou formu. Jde většinou o mince, či šperky. Stačí si pouze připravit destičku, do jejíhož středu připravíme naseparovaný model. Kolem něj se vytvoří z hlíny okraje podle výšky modelu, pro nějž formu připravujeme. Následně se zalije sádro. Jednodílnou formu si lze připravit i jiným způsobem a to tak, že si vyryjeme podle vlastního návrhu do menšího sádrového kvádrů.

Dalším druhem formy je tzv. *ztracená forma*, nazývaná také *slepá*, která se používá pro odlévání hlavy nebo bust. Nejprve si připravíme tenký plech, ¹³*nejlépe mosazný nebo měděný, nastříháme proužky z jedné strany užší, velikosti asi poloviny hracích karet. Na vymodelovanou hlavu, připravenou k odlití, zastrkáme tyto proužky těsně vedle sebe do kruhu vzadu na temeni hlavy, asi 1 cm hluboko, a to tak, aby horní okraje jeden před druhý nepřechnívaly.*“ Plíšky se zasazují tak, aby dělicí rovina umožnila co nejjednodušší rozebírání formy.

Následně je třeba připravit sádro. Nejprve si vodu, na první vrstvu sádry, obarvíme na modro a v ní potom rozmícháme sádro. Směs tence nanese na model a necháme zaschnout. Sádra, která ulpěla na plíšcích se odstraní. První vrstva se obloží drátem, aby byla forma soudržnější. Posléze se rozdělá další sádra, tentokrát neobarvená a nanese se přes celý model, tak aby

¹³ Šedý, Václav. *Sochařské řemeslo*. Str. 40

pokryla celou první vrstvu i s dráty. Vzápětí se vytvoří třetí vrstva, u které je třeba zesílit dolní okraje formy a také místo, kde jsou plíšky. Celková síla formy je přibližně 1 cm. Navlhčí se místo, kde je dělicí rovina, aby šla část formy, která zakrývá temeno hlavy snáze oddělit.

Jakmile se to podaří, vybere se celý hliněný model pomocí oček a špachtlí ven. Sádrou formu je nutné očistit od zbylé hlíny. Oba díly formy se opět přisádrují k sobě. Před odlíváním se forma zevnitř naseparuje a poté se může přejít k odlévání.

Pro první vrstvu se připraví sádra o hustotě smetany a vlije se dovnitř, přičemž se musí formou otáčet, aby se sádra dostala do všech prohlubní. Při dalších dvou vrstvách se sádra vyztuží pomocí juty.

Následně, aby se mohl odlitek vyjmout ven, je třeba od něj formu oddělit pomocí tupého dláta, se kterým se forma odsekává. Posléze stačí jen odlitek vyretušovat. Tento typ formy však lze použít pouze pro jedno odlévání. Obdobným způsobem se tvoří forma také pro figury.

Dalším druhem je *klínová forma*, jejíž používání je velmi náročné, složité a mnohdy odlitek nedopadne dobře. Její příprava je velmi zdlouhavá a nejčastěji se používá pro tvorbu menších modelů. Jedná se o méně používaný druh formy.

Klíhová forma se v dnešní době využívá jen zřídka, jelikož je nahrazována lukoprenovými formami (viz. 3. kapitola „Praktická část“).

2.6 Sochařské zpracování literárních postav

Bakalářská práce *Fantom opery*, jak už bylo zmíněno, se zabývá sochařským ztvárněním této literární postavy. V kapitole jsou proto uvedeni sochaři, kteří zpracovávají podobný námět z různých oblastí literatury.

Řada knižních *hrdinů* dostala svou podobu díky knižním ilustracím, avšak několika z nich se dostalo i sochařskému zpracování z rozličných materiálů. Jedná se o postavy, které se staly známými a oblíbenými v rámci jednoho či několika států, a některé z nich pak i celosvětově proslulými.

Vzniklé sochy, popřípadě sousoší, jsou úzce spjaty s určitým místem. Jedná se například o město či vesnici, kde se autor knihy narodil. Další možností je pak místo, kde spisovatel své dílo psal a v neposlední řadě také prostředí, ve kterém se děj daného příběhu odehrává. Popřípadě může jít o kombinaci všech tří zmíněných možností. Zcela ojediněle se sochy nacházejí trvale na místech, ke kterým nemají žádnou vazbu.

V dalších podkapitolách jsou uvedeny nejznámější literární postavy, kterým se dostalo sochařskému zpracování v České republice a v dalších několika zemích.

2.6.1 Sochy literárních postav v České republice

Tato podkapitola se zabývá sochami literárních postav nacházejících se po celé České republice. Jsou zde uvedena vybraná sochařská díla, známá i ty méně známá z různých literárních žánrů. Například z oblasti literatury pro děti a mládež jsou to: *sousoší Bylo nás pět, dřevěná skulptura Káji Mařika, kolorovaná socha baby Jagy, sousoší Dlouhý, Široký a Bystrozraký*. Dále z české prózy *sousoší Babička s dětmi, socha Švejka v Putimi a v Kralupech nad Vltavou, „autobusta“ Jára Cimrmana, plaketa Jára Cimrmana, socha Jára Cimrman stojící v mlze*. Z oblasti českých pověstí a legend je zmíněno několik sochařských zpracování *Sedmi trpaslíků, Krakonoše a Radegasta*.

2.6.1.1 Sousoší *Babička s dětmi*

V českém prostředí je nepochybně neznámější sochařské zpracování literárních postav sousoší *Babička s dětmi* v Babiččině údolí,¹⁴ „*ležící v údolí řeky Úpy nad východočeskou vesničkou Ratibořice, nedaleko České Skalice*.“ Údolí získalo svůj název podle slavné knihy *Babička* od Boženy Němcové, která zde strávila své dětství. Místo tohoto sousoší měl v údolí původně stát pomník spisovatelky, jako velké díky pro její přínos české literatuře.

¹⁴ Pomník Babička s dětmi. In: Turistika.cz [online]. Praha 1: Turistika.cz s. r. o, 2020 [cit. 2020-06-16]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/babicino-udoli-sousosi-babicka-s-vnoucaty/detail>

Základní kámen pro sousoší byl položen 25. července 1920 spisovatelem Aloisem Jiráskem ke stému výročí narození Boženy Němcové. První kroky pro zrealizování tohoto díla provedl Svaz československých turistů, kteří zadali práci akademickému sochaři Quidovi Kociánovi, ten však kvůli svému zdravotnímu stavu projekt nepřijal.

Obr. 16 Sousoší Babička s dětmi I. - Otto Gutfreund, socha, pískovec, Babiččino údolí, 1922

Obr. 17 Sousoší Babička s dětmi II. - Otto Gutfreund, socha, pískovec, Babiččino údolí, 1922

Obr. 18 Sousoší Babička s dětmi – detail. – Otto Gutfreund, socha, pískovec, Babiččino údolí, 1922

Podle Mühlsteina: ¹⁵ „Byla vypsána užší soutěž, které se zúčastnili čtyři pražští sochaři: Václav Antoš, Ladislav Beneš (na jeho místo později nastoupil Otakar Španiel), Otto Gutfreund a Josef Paša. Dne 25. srpna 1921 se v Praze sešla porota, ve které za ministerstvo školství zasedal prof. Jan Štursa a za Spolek výtvarných umělců Mánes prof. Bohumil Kafka. Na návrh Jana Štursy byl vítězem soutěže vyhlášen Otto Gutfreund, který spolu s akad. arch. Pavlem Janákem předložil porotě mimo stanovené soutěžní téma model sousoší Babička s dětmi. Sousoší, provedl po odlití do sádry v tvrdém boháneckém pískovci Otakar Velínský.“

Obr. 19 Pomník babičky Boženy Němcové v Ratibořicích – model, Otto Gutfreund, 1921, výška 40 cm, tónovaná sádra, sbírka: moderního a současného umění, Národní galerie Praha

¹⁵ MÜHLSTEIN, Ludvík. Gutfreundovo sousoší Babička s dětmi v Ratibořicích. In: Oficiální stránky města Červený Kostelec [online]. Červený Kostelec: Město Červený Kostelec, 2017 [cit. 2020-06-16]. Dostupné z: <https://www.cervenykostelec.cz/sbornik/gutfreundovo-sousosi-babicka-s-detmi-v-ratiboricich>

Sousoší bylo slavnostně odhaleno 9. 7. 1922, které znázorňuje babičku s vnoučaty, Barunkou, Adélkou, Jeníkem a Vilémem, spolu se psy Sultánem a Tyrlem, všichni společně vracejí z návštěvy mlýna, a se dívají na hvězdy. Babička dětem přitom vypráví: ¹⁶ „Každý má svou hvězdu, lidé bohem vyvolení mají hvězdy krásné, lidé jako Viktorka mají hvězdy zakalené“.

Jak už bylo zmíněno autorem tohoto sousoší je Otto Gutfreund, narozen v roce 1889 ve Dvoře Králové. ¹⁷Bernhard Marianne ve svém *Univerzálním lexikonu umění* uvádí, že je Gutfreund označován za jednoho z prvních sochařů, který tvořil kubisticky, a to od roku 1912. Po první světové válce se však orientoval na tzv. sociální umění s estetikou civilní, až primitivně působící tvorby. Tento styl uplatnil i na zmíněném sousoší.

2.6.1.2 Sochy Dobrého vojáka Švejka

„*Tak nám zabili Ferdinanda.*“ Věta, kterou zná snad každý Čech, pochází z knihy napsané v letech 1921–1923. Jejím autorem je Jaroslav Hašek, žijící v letech 1883–1923. ¹⁸ „*Zprvu pražský bohém, žurnalista a tulák se postupně stal uznávaným humoristou, autorem povídkových souborů a konečně i románů v definitivní verzi Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války.*“

Literární postava *Josefa Švejka* se stala jednou z nejslavnějších literárních postav České republiky, ale také za jejími hranicemi. Prvnímu výtvarnému zpracování bylo v podobě ilustrace od Josefa Lady. Kniha byla taktéž zfilmována, kde hlavní postavu Švejka ztvárnil Rudolf Hrušínský (nejstarší).

Zajímavostí je, že sochy *Švejka* byly vytvořeny nejprve v cizině a následně teprve v Čechách (viz. kapitola 2.6.2.1).

U nás první socha této slavné knižní postavy vznikla až v roce 2014 v Putimi, okres Písek. Autorem bronzové sochy v životní velikosti, vysoké 180 cm, je akademický sochař František Svátek, který se narodil v roce 1945 v Táboře. ¹⁹Jeho tvorba se spíše zaobírá mobilními objekty s uplatněním meditativně působivé symbiózy kamene a vody – stálosti a proměnlivosti, danosti a náhody. V jeho další tvorbě se také vyskytují tzv. větrné objekty, které autor zavěšuje do prostoru a vystavuje větru, čímž se jeho objekty dostávají do pohybu. V další fázi jeho tvorby své objekty obohacuje akustickými prvky.

¹⁶ Pomník Babička s dětmi. In: Ratibořice - Babiččino údolí [online]. Ratibořice: webnode, 2017 [cit. 2020-06-16]. Dostupné z: Více zde: <https://www.ratiborice-babicinoudoli.cz/babicino-udoli/pomnik-babicka-s-detmi/>

¹⁷ BERNHARD, Marianne. *Univerzální lexikon umění: Architektura, fotografie, grafika, malířství, osobnosti, sochařství, umělecká řemesla*, str. 161

¹⁸ Machala Lubomír, Josef Galík, Erik Gill, *Panorama české literatury* (1), str. 256

¹⁹ František Svátek. In: František Svátek: akademický sochař [online]. Soběslav, 2013 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <http://www.frantisek-svatek.cz/index.php?page=home>

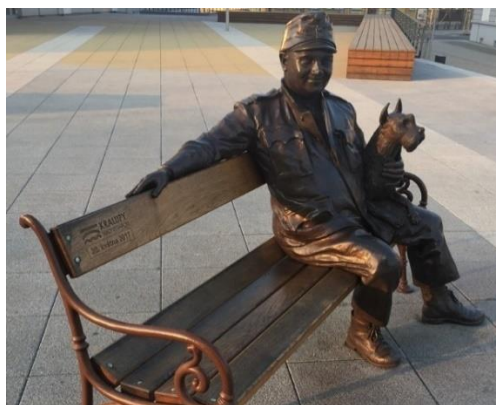

Obr. 20 Dobrý voják Švejk I. – František Svátek, socha, bronz, 2014, Putim

Obr. 21 Dobrý voják Švejk II. – František Svátek, socha, bronz, 2014, Putim

K druhému sochařskému ztvárnění v České republice došlo v roce 2017. Socha sedícího Švejka na lavičce se nachází v Kralupech nad Vltavou. Město spisovatel několikrát v knize zmínil. Socha je vytvořena v životní velikosti a předlohou pro ni byl jeho filmový představitel Rudolf Hrušínský (nejstarší). K postavě Švejka autor přidal postavu psa, a k nohám vojáka, podle knižní předlohy, také psí *hovínko*. Celá socha byla odlita z bronzu a jejím autorem se stal Albert Králíček,²⁰ který se narodil v roce 1966 v Třinci. Absolvoval prestižní střední průmyslovou školu kamenosochařskou v Hořicích. Podílel se na restaurátorských pracích a obnově kulturních památek. Od roku 1993 se věnoval vývoji a aranžérské výrobě zlatnických torz a figurín. Na svých webových stránkách uvedl: „Zpracovanou látku vlastní tvorby případně zadání, řeším většinou mimo tendenční vlivy. Stěžejní však pro mě stále zůstává práce na zakázku.“

Obr. 22 Dobrý voják Švejk – Albert Králíček, socha, bronz, 2017, Kralupy nad Vltavou

²⁰ KRÁLÍČEK, Albert. Já, sochař. In: Sochařina.cz [online]. Nová Paka, 2020 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <https://www.socharina.cz/?IYJHKFYTGIVIBCT54JHGJHGU=1907bb7eb994b4d6a89fa058cd6f02409390b638>

2.6.1.3 Sousoší *Bylo nás pět*

Jména jako *Petr Bajza*, *Antonín Bejval*, *Čeněk Jirsák*, *Éda Kemling*, *Josef Zilvar* z *chudobince* neodmyslitelně patří k pokladům české literatury. Tato jména pochází z díla Karla Poláčka ²¹*Bylo nás pět*, které bylo vydáno až po autorově smrti v roce 1946. Autor zemřel za nejasných okolností v lednu roku 1945, pravděpodobně při transportu smrti.

Obr. 23 *Sousoší Bylo nás pět* – Michal Moravec – sousoší, pískovec, 2003, Rychnov nad Kněžnou

Sousoší pěti chlapců se nachází v centru Rychnova nad Kněžnou v Panské ulici. K odhalení díla profesora Michala Moravce došlo dne 28. června 2003. Autor tohoto sousoší se narodil v roce 1951 v Rýmařově. Absolvoval Střední průmyslovou školu sochařskou v Hořicích a také Akademii výtvarných umění v Praze. ²²V roce 1975 následně nastoupil na profesorské místo sochařské školy v Hořicích, kde pracoval do roku 2014.

Sousoší je v životní velikosti, a je vytvořeno z pískovce. Postavy jsou seřazeny následovně: ²³„Zleva stojí *Josef Zilvar* z *chudobince*, *Čenda Jirsák* se *psem Pajdou*, *Éda Kemlink*, *Petr Bajza* a *Tonda Bejval*.“

2.6.1.4 Sochařská zpracování *Járy Cimrmana*

K slavným českým postavám patří postava *Járy Cimrmana*. Život mu vdechli *Ladislav Smoljak*, žijící v letech 1931–2010, spolu se *Zdeňkem Svěrákem*, narozeným v roce 1936. ²⁴Tato dvojice se výrazně zapsala do české dramatické a divadelní tvorby, díky jejich *Divadlu Járy Cimrmana*, tvořeného ochotníky. *Smoljak* se *Svěrákem*, tak „originálně pokračují

²¹ Machala Lubomír, Josef Galík, Erik Gill, *Panorama české literatury* (1), str.271-272

²² Michal Moravec: akademický sochař. In: Český Honza [online]. Bačetín: Pankrea, 2020 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: http://www.honzazvenkova.cz/clanek/cesky-honza-podporuje-akademickeho-sochare-michala-moravce_3

²³ *Bylo nás pět*: v Rychnově nad Kněžnou. In: Kudyznudy.cz [online]. Praha 2: CzechTourism, 2020 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/sousosi-bylo-nas-pet-v-rychnove-nad-kneznou>

²⁴ Machala Lubomír, Josef Galík, Erik Gill, *Panorama české literatury* (1), str.511

v tradici výstupů Haškových přátel ve Straně mírného pokroku v mezích zákona a slovní klauniády Voskovce a Wericha.“

Příjmení Cimrman vybral scénarista divadla Jiří Šebánek, který jej zaslechl v rozhlasu. Jednalo se o jméno chomutovského hokejisty. Jára Cimrman je fiktivní postava génia, který se²⁵ „poprvé objevil v roce 1966, a to v rozhlasovém pořadu *Nealkoholická vinárna U Pavouka* v Československém rozhlase.“

Informace o Járovi Cimrmanovi nejsou zcela kompletní. Vše je vysvětleno v přednáškách, které jsou součástí představení a předcházejí ději divadelní hry „Akt“. Čtyři postavy doktorů seznamují obecenstvo s osobností mistra, kde se narodil, co vše vynalezl, či objevil. Uvádějí rovněž, že podoba J. Cimrmana není známá, není zachycena na žádné fotografii, jelikož se ze zásady nenechal fotografovat.

V ukázce ze hry „Akt“ z roku 1967 v přednášce *Objevení Cimrmanovy pozůstalosti, kterou přednáší Dr. Zdeněk Svěrák*, se objevuje busta Járy Cimrmana.

Obr. 24 Autobusta Járy Cimrmana, jediná jeho dochovaná podoba, poničená při napařování klobouků J. Lešnerem, 1967

²⁶ „Cimrman však svou zásadu nenechávat se zobrazit přece jenom porušil, a to vlastníma rukama. Když totiž zhotovil tuto bustu. Je to jeho vlastní busta, jeho autobusta. Dr. Hedvábný ji našel na půdě mezi protipožárním náčiním. Byla ve velice zbědovaném stavu, a tak to pěkně pohromadě drží jen díky obětavé restaurátorské péči profesora Jana Trtílka z Prahy z Velké Strany – ne Malé Strany. V Praze je čtvrť a ta se jmenuje Malá Strana, až tam někdy budete – budete! Tak všimněte si, že všechny rysy jsou ztrhané. Patrný jsou pouze dva oční důlky, dva ušní otvory a dvě brady. Je to výsledek neuvědomělého vandalismu kloboučníka Lešnera, který nevěděl, že má před sebou vzácné umělecké dílo a používal této busty jako kopyta na klobouky.

²⁵ Jára Cimrman oslavující. iDNES.cz [online]. 2007-10-02 [cit. 2020-06-25].

²⁶ Akt - hra se zpěvy a tanci (1967). In: Cimrman, Smoljak, Svěrák [online]. Blogger Buzz, 2020 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <http://cimrman-smoljak-sverak.blogspot.com/p/akt-hra-se-zpevy-tanci.html>

On vyráběl ty kdysi velice módní pojizerské hučky. Jednu z nich tu na ukázkou máme. Tuto hučku potom za horka na bustu napařoval a tím pochopitelně podobu brzy setřel. Protože jich vyráběl denně i tři“

Odkaz této literární postavy se nachází na několika místech v České republice. Jednou z nich je plaketa v obci Míšov, která je připevněna na zdi obecního úřadu. Podklad plakety je ze dřeva. Jára Cimrman je zde zachycen z pohledu zezadu, kdy je vidět pouze temeno hlavy. Pod touto plaketou je kovová cedule, která nese nápis: *Dne 8. 5. 1915 Obec Míšov Český génius světového významu Jára Cimrman těsně minul.*“ Současná starostka obce Míšov, paní Bc. Pavlína Judová, upřesnila v telefonickém rozhovoru, že plaketa vznikla v roce 1998, u příležitosti stého výročí vzniku místního sboru dobrovolných hasičů, a to díky iniciativě bývalého starosty obce pana Hrubého. Ten se s několika přáteli domluvil na vytvoření této plakety. Jedná se o sádrový odlitek, který byl následně kolorován. Pro tento odlitek použili náhodnou bustu, z níž odlili pouze část hlavy, která je viditelná na přiložené fotografii.

Obr. 25 Plaketa Járy Cimrmana v obci Míšov, dřevo, kov, rok???

Jára Cimrman v mlze – název, který nese další sochařské dílo této slavné literární postavy. Umístěna je ve městě Tanvald, na balkóně Kina Jas Járy Cimrmana. Ve městě se nachází také cyklostezka nesoucí jméno tohoto *velikána*.

Model pro tuto sochu vytvořil grafik Petr Šuta. K odhalení díla došlo v červnu roku 2010 i za přítomnosti Zdeňka Svěráka. Lidská figura stojí ve vitrině z opískovaného skla, což vytváří dojem, že postava stojí v mlze. Pro Jablonecký deník dne 19. března 2010 Petr Šuba uvedl:²⁷ „*Jára Cimrman je postava opředená tajemstvím, proto mě napadlo zasadit jeho podobiznu*

²⁷ VRABEC, Jan. Jára Cimrman v Tanvaldu stát bude. In: Jablonecký deník.cz [online]. Jablonec na Nisou: VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2010, 19. 3. 2010 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: https://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/cimrman-v-tanvaldu-stat-bude20100319.html

do pomyslné mlhy. Navíc je v tom symbolika, protože mlha je v Jizerských horách častým jevem a určitě se s ní setkal i sám Cimrman v Liptákově.“

Obr. 26 Jára Cimrman v mlze – Petr Šuta, pískované sklo, 2010, Tanvald

Obr. 27 Jára Cimrman v mlze, detail – Petr Šuta, pískované sklo, 2010, Tanvald

2.6.1.5 Kája Mařík

Další zpracovanou literární postavou je školák Kája Mařík, kterého stvořila spisovatelka Marie Černá, později Wágnerová. Sedmidílná knižní série však byla vydána pod pseudonymem Felix Háj. Jsou v ní popsány příhody z dětství a dospívání chlapce, který žije na samotě někde v lesích nedaleko Mníšku pod Brdy.

²⁸Dřevěná skulptura se nachází v obci Kytín, v blízkosti Mníšku pod Brdy. V roce 2014 se zde konalo sochařské sympozium, kterého se účastnila Jitka Kůsová, autorka sochy Káji Maříka. Narodila se v roce 1964, zabývá se kresbou, malbou, ale také grafickou tvorbou. Kromě toho se věnuje i tvorbě soch z rozličných materiálů. V rámci sympozia vytvořila ze dřeva sochu Káji Maříka v nadživotní velikosti. Předlohou jí byla stará fotografie jejího bratra.

Obr. 28 Socha Káji Maříka, Jitka Kůsová, dřevo, 2014, Kytín

²⁸ V Kytíně mají sochu Káji Maříka. In: Školákkájamarik.cz [online]. 2019 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: http://skolakkajamarik.cz/?Zaj%EDmavosti:V_Kyt%EDn%EC_maj%ED_sochu_K%E1ji_Ma%F8%EDka

2.6.1.6 Socha baby Jagy

V českém prostředí si své místo našlo velké množství pohádkových postav. Tato podkapitola se zabývá postavou slovanského folklóru, babou Jagou, známou také pod označením ježibaba. Jde o magickou postavu staré ženy, která se řadí k záporným postavám.

V České republice existuje několik soch této postavy. V bakalářské práci je zmíněna pouze socha Karla Kaliby, která se nachází v centru města Líšnice. Předlohou pro dílo bylo filmové ztvárnění ruské pohádky *Mrazík* z roku 1964.

Obr. 29 Baba Jaga - Karel Kaliba, kolorovaný beton, 2018 Líšnice

Socha zachycuje celou figuru sedící baby Jagy. Váží přes 200 kg,²⁹na výšku měří 110 cm a na šířku 75 cm. Je odlita do betonu a následně kolorována.³⁰Socha byla poprvé vytvořena v roce 2018, kdy ji štukatér Karel Kaliba věnoval městu. Krátce na to byla odcizena, a proto ji sochař odléval znovu.

Autor vytvořil dále několik soch s pohádkovou tematikou např. vodní víla, skřítek a vodník.

2.6.1.7 Dlouhý, Široký a Bystrozraký

³¹Trojice Dlouhý, Široký a Bystrozraký patří k českým lidovým pohádkám, které byly sesbírány a sepsány Karlem Jaromírem Erbenem. Jejich příběh byl zařazen do knihy *České pohádky*, o jejichž vydání se zasloužil Václav Tille v roce 1905, tedy až po smrti Erbena.

Sochy těchto pohádkových postav se nacházejí na zahradě jedné mateřské školy v Plzni. Jejím hlavním autorem narozeným v roce 1933 je Jaromír Pleskal, jako další autor je uveden Savvas Vojatzoglu, žijící v letech 1936–2006. Sochy jsou keramické a naglázované v přírodních tónech.

²⁹ KALIBA, Karel. Sochy: Čarodějnice. In: Umělecké štukaterství: Karel Kaliba [online]. Líšnice: LeadSolutions, 2017 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <http://www.stukatelier.cz/sochy/>

³⁰ KOŠTÁL, Martin. Další dílo sochaře Karla Kaliby zmizelo. Po betonové ježibabě pátrá policie. In: Děčínský deník.cz [online]. Děčín: VLTAVA LABE MEDIA, 2018 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://decinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/dalsi-dilo-sochare-karla-kaliby-zmizelo-po-betonove-jezibabe-patra-policie-20180828.html>

³¹ Machala Lubomír, Josef Galík, Erik Gill, Panorama české literatury (1), str.112

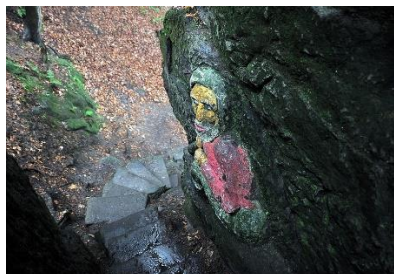
³² Rozměry Dlouhého jsou 180 cm výška × 42 cm šířka × 40 cm hloubka. Rozměry u sochy Širokého: 100 cm výška × 54 cm šířka × 42 cm hloubka. Socha Bystrozrakého má rozměry. 102 cm výška × 53 cm šířka × 39 cm hloubka. Betonové sokly všech tří soch o rozměrech: 8-15 cm výška (podle úrovně zahloubení pod úroveň terénu), 55 cm šířka, 55 cm hloubka.

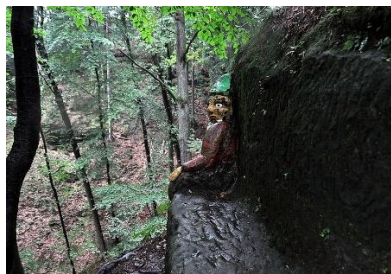
Obr. 30 Dlouhý, Široký a Bystrozraký, - Jaroslav Pleskal a Savvas Vojatzoglu, glazovaná keramika, 1983, Plzeň

2.6.1.8 Sedm trpaslíků

Podle názvu by se dalo říct, že se bude jednat o trpaslíky z pohádek bratří Grimmů nebo o trpaslíky ze známé animované pohádky *Sněhurka a sedm trpaslíků* z dílny Walta Disney. Ve skutečnosti se jedná o postavy trpaslíků z legendy z prostředí obce Rynartice v Českém Švýcarsku.

Obr. 31 Sedm trpaslíků I. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy, kolem roku 1870, u obce Rynartice

Obr. 32 Sedm trpaslíků II. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy, kolem roku 1870, u obce Rynartice

Obr. 33 Sedm trpaslíků III. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy, kolem roku 1870, u obce Rynartice

Tato legenda vypráví, o chudé ženě bez domova, která uvízla ve skalách. Zjevilo se jí sedm trpaslíků, kteří ji osvobodili. Od každého z nich ještě navíc získala darem zlatáček. Tento příběh inspiroval místního amatérského sochaře ³³Eduarda Vatera, který kolem roku 1870 vytesal do

³² PRCHALOVÁ, Lucie. Dlouhý, Široký a Bystrozraký. In: Sochy a města [online]. Pardubice: Univerzita Pardubice a Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2016, 2016 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://sochyamesta.cz/zaznam/11844>

³³ ŠAFUS, Ivo. Trpaslíci u Rynartic. In: Cokoliv v okolí.cz [online]. ještě žijem, 2014 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.cokolivokoli.cz/3109-trpaslici-u-rynartic/>

skal ony zmíněné trpaslíky, kteří byli kolorováni jasnými barvami. Po Vaterově smrti v jeho díle pokračoval jeho syn Ernst.

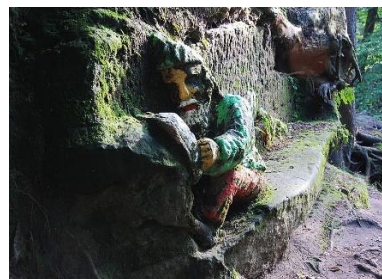
Po roce 1989 byly sochy očištěny od mechu a opět nabarveny.

Obr. 34 Sedm trpaslíků IV. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy kolem roku 1870, u obce Rynartice

Obr. 35 Sedm trpaslíků V. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy, kolem roku 1870, u obce Rynartice

Obr. 36 Sedm trpaslíků VI. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy kolem roku 1870, u obce Rynartice

2.6.1.9 Krakonoš

V České republice existuje velké množství soch strážce Krkonošských hor, Krakonoše. V této práci je však zmíněna pouze socha z kolonády v Janských lázních. Vytvořena byla v sochařském ateliéru hořické kamenické školy v roce 1893. Jedná se o secesní sochu z pískovce, která zachycuje pouze horní polovinu těla, a zbytek těla se zakryt kamením. Socha je velmi precizně a detailně zpracována.

Obr. 37 Kranoš – sochařský ateliér hořické kamenické školy, socha z pískovce, Janské lázně, 1893

Tento duch hor byla bájná postava, která chránila Krkonošské hory v různých podobách před všemožným zlem. Krakonoš se stal ústřední postavou více jak tuctu knižních titulů. Kromě toho byl jako námět použit také v několika operách a baletech.

Postava Krakonoše se objevuje ve filmu *Krakonoš a lyžníci* z roku 1980 a také ve slavném českém večerníčku *Krkonošské pohádky*, které vznikaly v rozmezí let 1973–1984.

2.6.1.10 Radegast

Radegast, pohanský slovanský bůh slunce, hojnosti a úrody má také svou sochařskou podobu, která stojí na Radhošti.

Obr. 38 Socha Radegasta–
Albín Polášek, vápenická žula,
320 cm, 1930 Radhošť

Akademický sochař Albín Polášek, autor této sochy, se narodil v roce 1879 a zemřel v roce 1965. Během svého života působil také jako profesor na Akademii krásného umění v Chicagu. S nákresy pro sochu začal už v roce 1924. Nakonec vznikly dvě identické sochy vysoké 320 cm z vápenické žuly. Jedna byla umístěna na Radhošti, druhá byla umístěna na zahradě autora jako vzpomínka na rodný kraj.

Socha na Radhošti se díky povětrnostním podmínkám začala ničit, a tak bylo nutné sochu opravit, toho se ujal olomoucký sochař Karel Hořínek. Socha se navrátila na své místo v roce 1982, avšak o čtrnáct let později byla socha nahrazena kopií ze žuly. Originál je dodnes uložen ve frenštátské radnici.

2.6.2 Sochy literárních postav mimo Českou republiku

V předchozí podkapitole byla rozebrána některá sochařská díla, která zpracovávají literární postavy, na území České republiky. Tato část práce se bude naopak zabývat sochami za našimi hranicemi, které jsou známé po celém světě. V první části bude opět zmíněna postava *Josefa Švejka* na Slovensku, v Polsku, v Rusku a na Ukrajině. V následujících kapitolách se objeví vybrané knižní postavy jako *Malý princ*, *Malá mořská víla*, *Hamlet*, *lady Macbeth*, *princ Hall*, *Falstaff*, *Julie ve Veroně*, *Sherlock Holmes*, *Mary Popins*, a *Robin Hood*.

2.6.2.1 Sochy dobrého vojáka Švejka za hranicemi České republiky

Informace o Švejkovi a Jaroslavu Haškovi jsou uvedeny v kapitole 2.6.1.2 *Sochy Dobrého vojáka Švejka*. Jak už bylo jednou zmíněno, sochy Švejka vznikly nejprve za hranicemi Česka.

První z nich se nachází v sousedním Slovensku ve městě Humenné, kde stojí u historické studny poblíž nádraží, na kterou autor vzpomíná i ve svém díle. Socha z litého kamene se zde nachází už od roku 2000. Jejím autorem je místní sochař Jaroslav Drotár. Předlohou pro toto dílo byly kresby Josefa Lady.³⁴ „*Dílo Humenského sochaře Jaroslava Drotára měří přes dva metry a váží více než 150 kilogramů litého kamene.*“

Obr. 39 Dobrý voják Švejk – Jaroslav Drotár, Litý kámen, 2000, Humenné, Slovensko

Další dvě sochy stojí také v sousedním státě, tentokrát v Polsku, ve městech Sanok a Přemyšl (polsky: Przemysl). V Sanoku se nachází socha v životní velikosti Švejka sedícího na lavičce. Dílo je odlité z bronzu. Autorem je polský sochař Adam Przybysz, jehož dílo bylo odhaleno v roce 2003. Předlohou pro památník byl filmový představitel Josefa Švejka, Rudolf Hrušínský (nejstarší). Město, kde se dílo nachází je doslova *přešvejkováno*. Jeho obličej se nachází skoro na každém rohu. Důvodem je, že se tu část příběhu odehrává a město je několikrát v knize zmíněno.

³⁴ ONDOVČIN, Ľuboš. Jak se dobrý voják Švejk vrátil do Humenného a už tam zůstal ... In: Region ZEMPLÍN [online]. Humenné: Československé MOSTY, 2017 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <http://www.regionzemplin.sk/ako-sa-dobry-vojak-svejk-vratil-do-humenneho-a-uz-tam-zostal/>

Obr. 40 Švejnova lavička v Sanoku - Adam Przybysz, bronz, 2003, Sanok, Polsko

Obr. 41 Švejnova lavička v Přemysli - Jacek Michał Szpak, bronz, 2008, Přemysl, Polsko

Autorem bronzové sochy v životní velikosti v Přemysli je Jacek Michał Szpak. Socha zde stojí od roku 2008. ³⁵„Ukazuje vojáka sedícího na bedně munice, držícího půllitr piva a fajfku. Přemysl je taktéž zmíněna v díle *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*, a to jako místo, kde tuto postavu málem oběsili. Měli totiž za to, že jde o ruského dezertéra.

V ruském městě Samara se nachází bronzová socha Švejka sedícího na sudě se střelným prachem, jak si zapaluje dýmku. Dílo, jehož autorem je sochař Alexander Kuklev, bylo slavnostně odhaleno v roce 2013. Město Omsk, taktéž v Rusku, má rovněž svou sochu této slavné postavy. Opět je odlita z bronzu. Bronzová figura Švejka se nachází i v Bulgumě a je doplněna o ukazatel, ze stejného materiálu. Poslední vybraná socha, která se nachází v Rusku, je socha v bronzovém provedení v Petrohradě.

Obr. 42 Dobrý voják Švejk - Alexander Kuklev, bronz, 2013, Samara, Rusko

Obr. 43 Dobrý voják Švejk - socha, bronz, Bulguma, Rusko

Obr. 44 Dobrý voják Švejk - socha, bronz, Petrohrad, Rusko

Na Ukrajině je Švejk taktéž velmi oblíbený, jeho sochařské podoby se nacházejí ve městech Kyjev, Lvov, Doněck, a Skelivka.

³⁵ Švejkovi lavičky. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0vejkovy_lavi%C4%8Dky

Obr. 45 Dobry voják Švejik – socha, bronz, Kyjev, Ukrajina

Obr. 46 Dobry voják, Švejik, – bronz, Lvov, Ukrajina

Obr. 47 Dobry voják Švejik – socha, bronz, Doněck, Ukrajina

2.6.2.2 Malá mořská víla

Hans Christian Andersen, žijící v letech 1805–1875, byl dánský spisovatel, který se stal slavným díky svým pohádkám. Za svůj život jich napsal 156. Mezi nimi je i pohádka *Malá mořská víla*, která poprvé spatřila světlo světa v roce 1837. Jde o příběh mořské víly, která se zamiluje do prince ze světa lidí, kvůli kterému se hodlá stát člověkem.

Malá mořská víla má mnoho výtvarných podob, ale jednou z nejznámějších je bronzová socha od Edvarda Eriksena z roku 1913.

Obr. 48 Malá mořská víla - Edvard Eriksen, bronz, 1913, Kodaň, Dánsko

Obr. 49 Malá mořská víla – pohled z profilu – Edvard Eriksen, bronz, 1913, Kodaň, Dánsko

³⁶Socha měří 125 cm a váží 175 kg. Předlohou pro tuto sochu byla balerína kodaňského Královského divadla Ellen Priceová, podle které vymodeloval sochař pouze hlavu, protože se odmítla balerína svléknout.

Malá mořská víla se stala symbolem Kodaně a celého Dánska.

³⁶ NIELSEN, Claudine Stensgaard a Peter KÜHN-NIELSEN. Den Lille Havfrue. In: Den store danske [online]. lex.dk, 2013 [cit. 202006-26]. Dostupné z: https://denstoredanske.lex.dk/Den_Lille_Havfrue?utm_source=denstoredanske.dk&utm_medium=redirect&utm_campaign=DSDredirect

2.6.2.3 Malý princ

Malý princ je literární dílo od francouzského spisovatele Antoine de Saint-Exupéryho, který se narodil v roce 1900 v Lyonu ve Francii. Kromě role spisovatele byl také letcem, což se mu v roce 1944 stalo osudným. Byl sestřelen během druhé světové války, a letadlo zřítlo někde ve středozezemním moři.

Kniha s příběhem *Malého prince* byla vydána rok před jeho úmrtím v Northportu, ve státě New York v USA. Kniha byla přeložena do více jak 150 jazyků a je jednou z nejoblíbenějších a nejznámějších knih na světě jak u dětí, tak u dospělých. Obsahuje také Exupéryho ilustrace, které se staly předlohou pro mnoho sochařských děl. Několik jich je například v USA. Jedna se nachází přímo v již zmíněném Northportu u místní knihovny, kde stojí od roku 2006. Je odlita z bronzu, v životní velikosti. Socha zde stojí díky iniciativě Yvette Cariou O'Brien, která se narodila v Paříži. Socha Malého prince je s tímto místem úzce spjata, jelikož Exupéryho příběh se zrodil právě tady.

Obr. 50 *Malý princ*, bronz, 2006, Northport, New York, USA

Obr. 51 *Malý princ* – Christiane Guillaubey, litý kámen, mramorový sloup, 2000, Lyon, Francie

Ve francouzském Lyonu, rodišti spisovatele, stojí socha Malého prince spolu s pilotem na 5 m vysokém mramorovém sloupu. Obě sochy jsou z litého kamene v životní velikosti, jejichž autorkou je Christiane Guillaubey, místní sochařka narozená v roce 1949. Ke slavnostnímu odhalení díla došlo v červnu roku 2000.

2.6.2.4 Sochy postav Shakespearových her ve Stratfordu nad Avonou

William Shakespeare, jedna z největších osobností Velké Británie v oblasti literatury a jeden z nejznámějších dramatiků vůbec, se narodil v roce 1564 ve Stratfordu nad Avonou. Nějakou dobu žil a psal své díla v Londýně, kde se také proslavil. Je mu připisováno 38 divadelních her a 154 sonetů, vedou se však spory o jeho autorství. Pohřben je ve svém rodném městě v místním kostele Nejsvětější trojice přímo pod oltářem. Na jeho náhrobku leží kámen, který nese Shakespearův epitaf (pozn. vlevo anglický originál, vpravo český překlad):

„*Good friend, for Jesus' sake forbear,
To digg the dust enclosed here.
Blessed bet he man that spares these stones,
And cursed be he that moves my bones.*

*"Zdrž se, příteli, pro spásu boží,
kopání pod kamenem, jenž tu leží.
Bud' požehnán, kdo prach můj nevyhostí,
a ztracen, kdo mých se dotkne kostí,"*

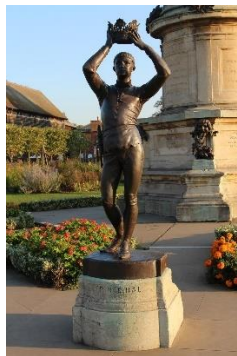
Kromě této památky na tuto osobnost se zde nacházejí také sochy od lorda Ronalda Gowera z roku 1888. Jsou odlity z bronzu, pod každou z nich je umístěna cedule s úryvkem z divadelní hry, ze které se postava pochází.³⁷ Jsou to *Hamlet, králevic dánský; lady Macbeth, Prince Hall a Falstaff*, které zastupují filozofii (Hamlet), tragédii (Macbeth), historii (Princ Hall ze hry Jiřích IV.) a komedii (Falstaff ze hry *Veselé paničky Windsorské*). Tato díla jsou rozmístěna kolem vyvýšené sochy Williama Shakespeara a společně tvoří pomník na památku velkého dramatika.

Obr. 52 Hamlet – lord Ronald Gower – bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie

Obr. 53 Lady Macbeth – lord Ronald Gower, bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie

Obr. 54 Princ Hall – lord Ronald Gower, bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie

Obr. 55 Falstaff – lord Ronald Gower, bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie

2.6.2.5 Julie ve Veroně

Ve Veroně se nachází socha *Julie* z divadelní hry Williama Shakespeara, jejíž děj se zde odehrává. Jedná se o známou tragédii *Romeo a Julie*, kdy jde o zakázanou lásku potomků dvou zneprátelených rodů – Monteků a Kapuletů.

Socha byla umístěna v roce 1972 vedle *Juliina domu*, kde se nachází balkón, pod kterým měl údajně Romeo vyznávat Julii lásku. Bronzové dílo vzniklo v roce 1969 díky sochaři jménem Nereo Costantini. Socha však v dnešní době je nahrazena replikou, která byla přemístěna na jiné místo. Bylo tak učiněno z důvodu toho, že turisté se sochy neustále dotýkali.

³⁷ Sculptures in Stratford upon Avon. In: Cotswolds Information & Tourist Guide [online]. Stratford upon Avon: www.cotswolds.info, 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.cotswolds.info/places/stratford-upon-avon/sculptures.shtml>

³⁸Socha je totiž opředená pověrou, že pokud se někdo dotkne pravého prsu Jülie, přinese mu to štěstí.

Obr. 56 Julie – Nereo Costantini, bronz, 1969, Verona, Itálie

2.6.2.6 Sherlock Holmes

Slavná anglická postava detektiva Sherlocka Holmese z pera sira Arthura Conana Doylea má taktéž své sochařské zpracování. Neleží však, na slavné Baker street, která je bydlištěm detektiva, ale nedaleko na Marylebone Road.

Autorství náleží anglickému sochaři jménem John Dobleday. Pochází z roku 1999, dosahuje výšky 3 metrů, včetně podstavce. Jako materiál byl použit bronz. Postavu halí kabát a je zobrazena s typickým a neodmyslitelným atributem – dýmkou.

Obr. 57 Sherlock Holmes - John Dobleday, bronz, 1999, Londýn, Velká Británie

³⁸ HIDDEN TREASURES: Juliet Statue in Verona. In: Veneto inside: experience as an insider [online]. San Marco: nsidecom s.r.l., 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.venetoinside.com/hidden-treasures/post/juliet-statue-in-verona/>

2.6.2.7 Robin Hood

V Nottinghamu na místním hradě stojí bronzová socha jako upomínka na slavného anglického zbojníka Robina Hooda, který míří lukem přímo k bráně hradu. ³⁹Poprvé byla odhalena v roce 1952, a jejím autorem je James Woodford.

Obr. 58 Robin Hood - James Woodford, bronz, 1952, Nottingham, Nottinghamshire, Velká Británie

2.6.2.8 Mary Poppins

Mary Poppins je postava z oblasti dětské literatury, která vznikla díky australsko-anglické spisovatelce Pamele Lyndon Traversové. Její postava je vlídnou a kouzelnou chůvou, která umí létat pomocí deštníku. Mary je ústřední postavou řady knih pro děti. Charakteristické pro ni je, právě zmíněný deštník, dále její papoušek a kufr. Stala se velmi často zpracovávanou postavou i v rámci seriálů, divadelních her a filmů pro děti.

V australském městě Maryborough, rodném městě spisovatelky stojí od roku 2005 bronzová socha kouzelné chůvy, v reálném měřítku. Jejím autorem je Rhyl Hindwood.

Obr. 59 Mary Poppins – Rhyl Hindwood, bronz, 2005, Maryborough, Austrálie

³⁹ Nottingham's famous Robin Hood statue has been damaged. In: NottinghamshireLive [online]. Nottingham: Local Word, 2017 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.nottinghampost.com/news/nottingham-news/nottinghams-famous-robin-hood-statue-1808441>

2.7 Téma Fantom opery

V předchozí kapitole byly zmíněny literární postavy, které mají svou sochařskou podobu, díky své proslulosti ve světě. Tato kapitola se bude zabývat postavou stejně tak světově známou, avšak téměř nezpracovávanou výtvarně.

2.7.1 O Autorovi

Autorem Fantoma opery, je francouzský spisovatel, advokát, později i novinář, Gaston Leroux. Narodil se 6. května 1868 v Paříži do rodiny zámožných měšťanů. Své dětství strávil v Normandii, avšak později se navrátil do svého rodného města. V Paříži studoval práva, po jejichž ukončení pracoval jako advokát. Díky své rodině zdědil téměř milion franků a značný majetek, který však kvůli svému způsobu života záhy ztratil. Propadl alkoholu a hazardním hram.

Ke psaní se dostal zcela náhodou, kdy byl požádán, aby napsal pro pařížský deník reportáž, která jej následně proslavila. Od tohoto okamžiku se z něj stal novinář. Pracoval jako reportér a divadelní kritik. Díky své práci během pár let procestoval Evropu, Asii a Afriku. Za svůj přínos pro tisk a jeho rozvoj byl jmenován rytířem Čestné legie.

Obr. 60 Spisovatel Gaston Leroux

Kolem svých čtyřicátých narozenin se rozhodl skončit s prací a začal se věnovat pouze literatuře.

⁴⁰ „Patří k zakladatelům detektivního románu. Postavou mistra převleků, hrůznými a tajuplnými zápletkami zaujal surrealisty.“

Mezi jeho nejznámější díla patří *Tajemství žlutého pokoje*, ve francouzském originále byl poprvé vydán v roce 1908, do češtiny byl přeložen v roce 1909. Dalším známějším dílem je pětidílná knižní série vydaná v rozmezí let 1913–1925 pod názvem: *Dobrodružství*

⁴⁰ Kolektiv autorů pod vedením Jaroslava Fryčera, Slovník francouzsky píšících autorů, str. 441

Chéri-Bibiho. Nejvíce však autora proslavil *Fantom opery* (viz. kapitola 2.7.2). Kromě těchto děl vzniklo jeho rukou mnoho románů, povídek, ale i několik divadelních her. Řadě jeho knih se dostalo i filmového zpracování.

Zemřel na akutní infekci močových cest dne 15. dubna 1927 v Nice.

2.7.2 Fantom opery (román)

Román *Fantom opery* byl ve francouzském originále poprvé vydán v roce 1910, do češtiny byl přeložen v roce 1919 a taktéž v roce 1991. Dostalo se mu různých zpracování v podobě divadelních her, muzikálů a filmů.

Jedná se o dobrodružný román, někdy se řadí také ke gotickému románu 1. poloviny 18. století, k období preromantismu, i přesto, že byl román napsán ve 20. století. Důvodem pro tohle zařazení jsou znaky a motivy díla jako např. opravdovost citu, hloubka vášně, prožitek srdce, nešťastná láska, nevinná dívka, znetvoření lidé, pochmurná opuštěná jezera, hřbitovy a hrobky, noční scenérie a měsíční svit, trosky, tajemnost a nevyzpytatelnost.

Skoro celý příběh se odehrává v Paříži v prostorách opery, až na jednu část, která se odehrává na hřbitově, u hrobky, kde je pochován otec hlavní hrdinky Christiny Daaé, mladé zpěvačky z pařížské opery.

Christina jednou v opeře zaslechne nádherný až nadpozemský hlas, jehož nositele nezahlédla a považovala jej za Anděla hudby, o kterém ji vyprávěl její zesnulý otec. Ve skutečnosti jde o tajemného fantoma opery, který se do mladé zpěvačky zamiloval a dává jí hodiny zpěvu. Obávaný fantom však není jediný nápadník Christiny, dalším je vikomt Raul de Chagny, její přítel z dětství.

Na začátku příběhu dojde ke změně ve vedení opery, a do funkce nastupují dva ředitelé. Ti ihned dostanou dopis od tajemného fantoma opery, obsahující jeho podmínky, které když budou splněny, tak nikomu neublíží. Oba ředitelé se jeho žádosti vysmějí. Jednou z podmínek bylo, aby Christina Daaé byla obsazena do hlavní role, ale ani tuto podmínku nesplnili.

Fantom jako odplatu za nesplněné podmínky shodní během představení do hlediště ohromný lustr a v nastalém zmatku Christinu unese. Doufá, že se do něj zpěvačka zamiluje. Christine se dozví, že on je tím tajemným Andělem hudby, který však nadále skrývá svou pravou tvář pod maskou. Prozradí jí, že se jmenuje Erik, ale zvědavá dívka odkryje jeho masku, a spatří jeho znetvořenou tvář. Otřesenou Christinu fantom propustí, ale musí mu slíbit, že bude nosit jeho prsten a bude mu věrná

Christina se sejde s Raulem na střeše Opery, kde mu vypráví, co se událo. Rozhodne se, že se svou dětskou láskou uteče, a přitom prsten od fantoma na střeše ztratí. Erik vše poslouchal

a následně dívku opět unese, aby byla jeho ženou. Christině pohrozí, že vyhodí celou operu do vzduchu, v případě, že by si ho nechtěla vzít.

Raul se snaží dívku zachránit a pomáhá mu Erikův dávný přítel zvaný Peršan. Oba však padnou fantomovi do pasti, a ten je několik dní mučí. Peršanovi se podaří najít cestu k úniku, která je dovede k místu, kde jsou sudy plné střelného prachu.

Dívka nakonec souhlasí s fantomovou nabídkou, aby všechny zachránila. Zároveň však Erikovi řekne pravdu, že po svatbě s ním by se zabila. Fantom opery všechny propustí. Christina ho za to políbí, což nikdy nikdo předtím neudělal, ani Erikova matka. Dívka fantomovi slíbí, že až do jeho smrti bude nosit jeho prsten, a potom ho s ním pohřbí. O tři týdny později Erik zemře žalem a dívka svůj slib splní. V závěru díla Peršan vypraví celý Erikův příběh.

2.7.3 Fantom opery (postava)

Tajemný fantom opery Erik, zvaný také Anděl hudby byl synem tesaře, který už od narození má znetvořenou tvář. Jelikož ve svých rodičích, díky svému znetvoření, budil odpor a hrůzu, rozhodl se k útěku z domova. Jeho znetvořená tvář vypadala jako tvář mrtvoly s propadlýma očima, se sinalou nažloutlou vysušenou kůží.

Zpočátku se po poutích ukazoval jako živá mrtvola a následně se u cikánů vyučil artistou a kouzelníkem. Začal vystupovat na jarmarcích po celé Evropě, využíval i svého nádherného hlasu. Přes své znetvoření v něm dřímал genius, který dokázal úžasné věci v oblasti hudby, ale i architektury. Navrhoval ohromné paláce, dokonce postavil i operu, tajné chodby, komnaty a padací dveře v ní. Celý život s ním však bylo zacházeno dost ošklivě, to vše se podepsalo na jeho psychice. Díky takovému zacházení se stal znetvořeným zvenku i zevnitř.

Ukázka z knihy, kdy Christina odkryla fantomovu masku, je zde uvedena, protože se jedná o klíčovou část příběhu, a zároveň klíčovou pro tuto práci (viz. praktická část).

⁴¹*Pak zasípal: „Co? Naháním ti strach? To je možné! ... Myslíš si třeba, že mám ještě masku, ne? A že tohle... tohle, má hlava, že je to maska!“ začal křičet. „Tak ji tedy strhni! Strhni ji jako tu druhou! Honem! Honem! Ještě jednou! Ještě! Chci to! Tvé ruce! Tvé ruce...! Dej mi své ruce... jestli ti nestačí, půjčím ti svoje... a společně je strhneme.“ Sesunula jsem se mu k nohám, ale on mě uchopil za ruce Raule... a přitiskl je na svou ohavnou tvář... Mými nehty drásal svou kůži, svou hnusnou, mrtvolnou kůži!*

„Ať poznáš! Ať poznáš!“ křičel z hloubi svého hrtanu, supějícího jako výheň, „ať poznáš, že jsem stvořený skrz naskrz ze smrti! ... od hlavy k patě! ... a že tě miluje mrtvola, že tě zbožňuje mrtvola a neopustí tě už nikdy! Nikdy...! Dám zvětšit rakev, Christino, až budeme v koncích se

⁴¹ Gaston Leroux, Fantom opery, str. 141

svou láskou! ... Podívej, už se nesměju, pláču... pláču pro tebe, Christino; strhla jsi mi masku a nebudeš mě proto moci nikdy opustit!... Dokud sis mohla myslet, že jsem krásný, mohla ses znovu vracet... vím, že by ses vrátila...ale teď, když víš, jak jsem ohydzný, uprchla bys navždy... Ponechám si tě!!! Proč jsi mě vlastně chtěla vidět? Šílená! Pošetilá Christino, proč jsi mě chtěla vidět...! Ani můj otec mě nikdy neviděl a moje matka, aby mě už neviděla, darovala mi s pláčem první masku!“

Konečně mě pustil a ploužil se po podlaze a hrozně kvílel. A pak se jako has vyplazil z pokoje do své komnaty a dveře se za ním zavřely. Zůstala jsem sama se svým zděšením a úvahami, ale osvobozený od pohledu na něho.

3 Praktická část

V praktické části této bakalářské práce je popsán postup při tvorbě busty hlavního hrdiny románu *Fantom opery*, který je doplněn o fotografickou dokumentaci. V úvodu praktické části jsou zmíněny první myšlenky a návrhy pro vznik sochy. Další část zaznamenává postupy při modelování, následně tvorbu lukoprenové formy spolu se sádrovým kadlubem. Poslední podkapitola obsahuje odlévání busty, její následné retušování a finální úpravy.

3.1 Busta Fantoma opery

Busta fantoma je vytvořena v reálném měřítku. Pro tvorbu jsem zvolila jako předlohu svého partnera, abych nejlépe zachytila všechny rysy tváře. Před samotnou tvorbou jsem si vytvořila pár skic, abych měl představu, jak busta bude přibližně vypadat.

Materiál, který jsem si zvolila pro odlévání je sádra, jelikož dokáže zachytit i ty nejmenší detaily a rysy. Kromě toho drží tvar a je možné i u ní provést případné následné úpravy povrchu.

3.1.1 Návrhy a myšlenky

Už od začátku studia jsem byla rozhodnuta, že bakalářskou práci chci tvořit a psát na katedře výtvarné výchovy. Mé rozhodování usnadnily semináře v ateliéru sochařství, kdy jsme v rámci předmětu *modelování 2* vytvářeli lidský portrét podle modelu. Práce mě ohromně bavila a nadchla.

Ještě bylo zapotřebí, ale vymyslet téma, které by bylo vhodné. Věděla jsem, že chci pracovat na portrétu. Nejprve jsem chtěla použít techniku kašírování, ale nakonec jsem ji zavrhla, jelikož jsem s tímto způsobem tvorby neměla moc zkušeností. Měla jsem také obavy, že by výsledná práce neodpovídala mým představám.

Dalším návrhem bylo, že bych modelovala znetvořené lidské tváře. Cítila jsem, že tohle téma mi není úplně blízké, a opět jsem jej zavrhla. Konečný nápad vytvořit bustu fantoma opery se částečně odvíjel od myšlenky vytvářet znetvořené obličej. Literární dílo mě jako vášnivého čtenáře oslovilo, a díky němu jsem se rozhodla ve své bakalářské práci spojit literaturu s výtvarným oborem.

Přemýšlela jsem, jak portrét bude vypadat a rozhodla jsem se, že znetvořím pouze polovinu busty. Rozhodnutí jsem učinila na základě již zmíněné ukázky z knihy (viz. kapitola 2.7.3), kdy hlavní hrdinka příběhu odhalí tvář fantoma. Má v tu chvíli zkreslené představy, jak její *Anděl hudby* vypadá, což znázorňuje levá polovina obličej, která je dokonalá a bez jediné chyby. Pravá polovina obličej reprezentuje pravdu, kterou ze zvědavosti dívka odhalila. Realizovaná busta je na pomezí představy a skutečnosti.

Začala jsem tedy s návrhy, a následně jsem se domluvila se svým partnerem, zda by byl ochotný *sedět mi modelem* pro tuto práci. Ochoťně souhlasil, a tak jsem mohla začít pracovat. Na obrázcích níže jsou vidět nejprve fotografie studijních kreseb, dále návrhů a fotografie modelu.

Obr. 61 Studijní kresba – oči

Obr. 62 Studijní kresba – oko

Obr. 63 Studijní kresba – ucho

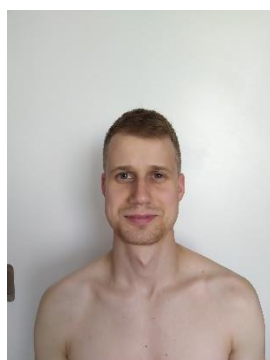
Obr. 64 Studijní kresba – lebka

Obr. 65 Skici k návrhu modelu I.

Obr. 66 Skici k návrhu modelu II.

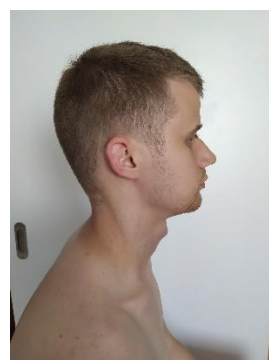
Obr. 67 Předloha pro modelování I.

Obr. 68 Předloha pro modelování II.

Obr. 69 Předloha pro modelování III.

Obr. 70 Předloha pro modelování IV.

3.1.2 Modelování

Po fázi návrhů jsem se přešla k realizaci hliněného modelu, který jsem tvořila nejprve v prostorách sochařského ateliéru na katedře výtvarné výchovy. Jak už jsem zmínila, sedící

předlohou pro práci mi byl můj partner, který po domluvě s vedoucím mé práce mohl docházet do ateliéru se mnou. Nejprve jsem si vytvořila na dřevěném stojanu (sochařský kříž) základní tvar hlavy, který jsem pořádně stlačila a upravila.

Obr. 71 Modelování základního tvaru hlavy

Následně jsem si rozvrhla obličej, tak abych mohla správně umístit oči, nos, ústa a uši. Poté jsem začala modelovat základní rysy tváře, a detailněji jsem začala tvořit levou polovinu obličeje, kterou jsem vymodelovala podle skutečnosti a zcela uhlazenou. Snažila jsem ztvárnit představu Christine o tváři Anděla hudby, než odhalí reálnou tvář fantoma.

Obr. 72 Modelování levé poloviny tváře I.

Obr. 73 Modelování levé poloviny tváře II.

Obr. 74 Modelování levé poloviny tváře III.

Obr. 75 Modelování levé poloviny tváře IV.

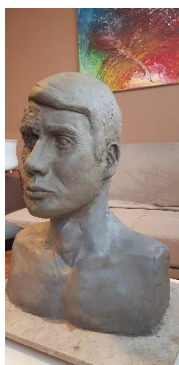

Obr. 76 Modelování levé tváře V.

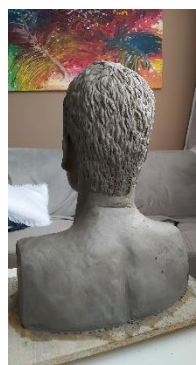
Dalším krokem bylo vymodelování ramen, kdy jsem si opět stlačila větší množství hlíny do základního tvaru a následně jsem se věnovala detailnějšímu opracování.

Obr. 77 Modelování ramen I.

Obr. 78 Modelování ramen II.

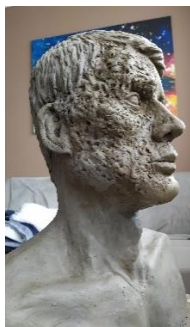

Obr. 79 Modelování ramen III.

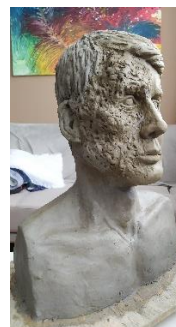
Po tomto kroku následovalo vytvoření deformace pravé poloviny tváře, tedy znázornění reálné podoby fantoma opery. Lebka je znetvořená, v některých místech vypouklá, oko zapadlé a kůže strukturovaná. Znetvoření je také znázorněno na pravém uchu.

Obr. 80 Modelování pravé, znetvořené tváře I.

Obr. 81 Modelování pravé, znetvořené tváře II.

Obr. 82 Modelování pravé, znetvořené tváře III.

Práce nějakou dobu byla z důvodu pandemie covid19 uzavřena v budově, a mohla jsem si ji vyzvednout až po uvolnění opatření, koncem měsíce dubna, kdy jsem si ji převezla, z prostor univerzity domů. Měla jsem obavy, že hliněný model, tak dlouho nevydržel, a prasknul, ale naštěstí se tak nestalo, a po navlhčení již nanesené hlíny jsem mohla v modelování pokračovat.

Po dokončení modelování jsem začala s dalším krokem práce, a to s vytvářením formy pro odlitek.

3.1.3 Forma

Před samotným vytvářením formy jsem si bustu nejprve rozdělila na dvě poloviny, část obličejovou a zadní část hlavy, a to s pomocí hliněného proužku, který poslouží k rozdělení formy. V hliněné dělicí rovině jsem si vytvořila po obvodu několik prohlubní, které splnily funkci *zámečků*, aby forma lépe zapadla a neklouzala.

Obr. 83 Vytvoření hliněné dělicí roviny

Obr. 84 Vytvoření hliněné dělicí roviny– detail

První polovinu, i s dělicí rovinou, jsem naseparovala šelakem, abych zamezila uchycení většího množství hlíny na formě. Šelak jsem připravila následujícím způsobem: jeden díl šelaku jsem rozpustila ve dvou dílech rozpouštědla šelaku, stoprocentním líhu, a po úplném rozmíchání a rozpuštění šupinek, jsem nanasla směs na hliněný model.

Obr. 85 Žlutý šelak šupinkový

Obr. 86 Rozpouštědlo šelaku

Obr. 87 Separování modelu šelakem I.

Obr. 88 Separování modelu šelakem II.

Po zaschnutí šelaku jsem přistoupila k dalšímu kroku, a to nanášení lukoprenu. Pro vytvoření formy jsem využila dvousložkový silikonový kaučuk od Lučebních závodů v Kolíně *Lukopren N 1522*, který je univerzální pro výrobu forem, ale i odlitků. Pro celou formu jsem použila dvě balení lukoprenu, každé obsahovalo 1 kg kaučuku, lahvičku s katalyzátorem a pipetu na jeho odměřování.

Obr. 89 Dvousložkový silikonový kaučuk, Lukopren N 1522

Příložený návod uvádí, že do 100 g kaučuku se přidá katalyzátor pomocí pipety, a to konkrétně po 2,5 – 3 g. Obě složky se musí důkladně promíchat a následně pomocí štětce nanést. Je zde uvedená doba zpracování 25–100 minut. Jak jsem však záhy zjistila, už po pěti minutách je celkem problém se směsí pracovat.

Pro jednu vrstvu na jednu polovinu modelu jsem využila 200 g namíchané směsi. Nejprve jsem si nanesla samotný lukopren na obličejovou část a počkala jsem, až směs zatuhne. Dále jsem nanesla druhou a zároveň také třetí vrstvu, mezi které jsem zapracovala gázu, a opět jsem nechala směs zatuhnout.

Obr. 90 Nanášení lukoprenu I.

Obr. 91 Nanášení lukoprenu II.

Obr. 92 Lukoprenová forma

Obr. 93 Lukoprenová forma

Předtím než jsem začala nanášet druhou polovinu lukoprenové formy, odstranila jsem hliněnou dělicí rovinu. Již zatuhlý lukopren jsem naseparovala jarem, aby šly obě poloviny formy od sebe oddělit. Poté jsem postupovala zcela stejně jako u obličejové části.

V další fázi práce jsem se věnovala vytvoření sádrového kadlubu, který sloužil jako podpora pro silikonovou formu. Postupovala jsem tak, že jsem nejprve nanesla první vrstvu namočených

sádrových obvazů, které jsem si předtím nastříhala na proužky. Posléze jsem již pracovala obdobným způsobem, kdy jsem namáčela gázu do rozmíchané sádry. Jakmile již sádra nestékala, nanášela jsem ji na model pomocí rukou a kovové špachtle. Takto jsem pokračovala do 2 cm tloušťky kádlobu, vše jsem nechala zatuhnout.

Obr. 94 Tvoření sádrového kádlobu I.

Obr. 95 Tvoření sádrového kádlobu II.

Obr. 96 Tvoření sádrového kádlobu III.

Obr. 97 Sádrový kádlob

3.1.4 Odlévání

Ještě před samotným odléváním jsem sundala sádrový kádlob, který jsem odložila na chvíli stranou. Když jsem však odstranila lukoprenovou formu, zjistila jsem, že místy jar stekl a forma se v pomocných okrajích přilepila. Proto bylo nutné ji v polovinách odříznout, k čemuž jsem použila zalamovací nožik. Forma obličeje naštěstí zůstala neporušená.

Dalším krokem bylo vymytí silikonové formy od nečistot a následně její vysušení. Po uschnutí byly vráceny do sádrových půlek formy.

Při samotném odlévání jsem si připravila řidší směs sádry, aby zatekla do všech detailů, a poklepáváním jsem se snažila zbavit vzniklých bublin. Takto jsem vytvořila dvě vrstvy u obou polovin formy. Další vrstvy byly nanášeny spolu s gázou či samostatně, jakmile sádra byla méně tekutá.

Před spojením obou polovin odlitků jsem zarovnála spoje. Navlhčila jsem je řídkou sádrrou a nanasla jsem sádrovou kaši a obě poloviny spojila.

Po dostatečném zatuhnutí jsem oddělila lukoprenovou formu od odlitku. Následným krokem v práci bylo zaretušování nedostatků a upravení podstavce pomocí různých nástrojů, popřípadě pomocí sádry.

V poslední fázi, pro kompletní dokončení busty fantoma opery, jsem vytvořila masku, která je pro fantoma typická. Postupovala jsem tak, že jsem si odlila pouze znetvořenou polovinu obličeje a po zatuhnutí sádry, jsem ji oddělila od formy a znetvořený povrch jsem zaretušovala sádrrou. Učinila jsem tak z toho důvodu, aby mi maska velikostně seděla k obličeji busty.

Po vyschnutí jsem ji vyhladila a připevnila k pravému rameni busty, tedy k znetvořené polovině.

Obr. 98 Odlévání sádrového modelu I.

Obr. 99 Odlévání sádrového modelu II.

Obr. 100 Odlévání sádrového modelu III.

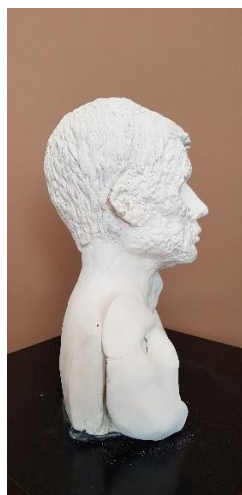

Obr. 101 Odlitý model před retušováním

V následující fotografii zobrazují konečnou podobu busty Fantoma opery.

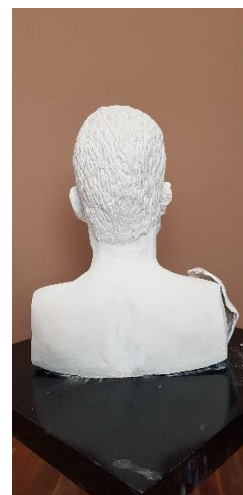
Obr. 102 Fantom opery – pohled na celou tvář

Obr. 103 Fantom opery – znetvořená tvář s maskou

Obr. 104 Fantom opery – neznetvořená tvář

Obr. 105 Fantom opery – pohled na záda

4 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vytvoření portrétu, busty Fantoma opery, a to pomocí hliněného modelu. Dále vytvoření lukoprenové formy, sádrového kadlubu a vytvoření sádrového odlitku jako konečné práce. Tohle téma bylo inspirováno literární postavou, což mi bylo velmi blízké.

S vytvářením hliněného modelu jsem neměla příliš mnoho zkušenosti, pouze z hodin předmětu *modelování 2*, nicméně samotná tvorba modelu byla oproti odlívání docela snadné. Kdežto tvorba formy, práce s lukoprenem a odlévání, byl pro mě skok do neznáma, přesto jsem to nevzdala a práci dokončila.

Proces odlévání pro mě byl vskutku dost náročný, obzvlášť když jsem v tomto ohledu neměla žádné zkušenosti. Celkově však byla celá tvorba busty pro mě, i přes všechna úskalí, velmi obohacující.

V teoretické části jsem se zaměřila na témata, která souvisejí s mým procesem tvorby. Jednalo se o kapitoly věnující se sochařství obecně, dále modelování, prostorům k práci, materiálům a nástrojům pro tvorbu, definicím a správným postupům při tvorbě portrétu. Neopomenula jsem také definici busty.

Další důležitou částí bylo zařazení mé práce do kontextu výtvarných děl, kdy jsem vyhledávala díla a jejich autory, která splňují téma literární postavy. Vybraná díla jsem rozdělila na sochy nacházející se na území České republiky a díla světová. Nejtěžší na této kapitole bylo nalézt všechny potřebné informace, jako jméno autora, rok vzniku díla a materiál, z něhož bylo dílo vytvořeno. Mnohdy jsem některé informace hledala několik hodin, a ne vždy se mi je podařilo nalézt. U plakety Járy Cimrmana v obci Míšov to bylo naprosto nemožné, a tak jsem se po marném hledání rozhodla kontaktovat současnou starostku obce, kterou jsem svými dotazy dost překvapila, jelikož sama tyto informace nevěděla. Přesto se doptávala místních obyvatel. Paní starostka mi zavolala zpět a sdělila mi všechny potřebné informace.

Zjistila jsem, že mnoho výtvarných děl s tematikou literárních postav se nachází v rodišti spisovatele nebo v místě, kde autor žil a tvořil. Dále podle toho, kde se děj příběhu odehrával, nebo kde vznikl. Také může jít o kombinaci všech zmíněných variant, a pouze v krajních případech se jedná o díla, jenž nemají s místem absolutně žádnou vazbu.

V posledních kapitolách teoretické části jsem se zaměřila na dílo Fantoma opery, a to v první část pojednává o životě autora, spisovatele Gastona Leroux. V druhé části jsem se zaměřila na děj díla, který jsem popsala na základně své vlastní četby. V poslední část obsahuje samotný popis fantomy opery, taktéž vycházející z četby. V této části je také uveden úryvek z

knihy, kterým jsem se inspirovala pro realizaci busty. Zachycuje reálnou podobu fantoma a také představu Christiny, jak bude jeho tvář vypadat.

5 Zdroje

5.1 Seznam použité literatury

BALEKA, Jan. Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika). Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5.

BERNHARD, Marianne. Univerzální lexikon umění: Architektura, fotografie, grafika, malířství, osobnosti, sochařství, umělecká řemesla. Praha: Grafoprint-Neubert, 1996. ISBN 80-717-6393-4.

BLAŽÍČEK, Oldřich J. a Jiří KROPÁČEK. Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění. Vyd. 2. Praha: Aurora, 2013. ISBN 978-80-7299-104-4.

BUČEK, Robert. Technologie keramické výroby. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2015. ISBN 978-80-244-4757-5.

KOLEKTIV AUTORŮ, Jaroslav Fryčera. Slovník francouzsky píšících spisovatelů. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-130-2.

LANG, Josef. Úvod do sochařství: technika práce s hlinou: krok za krokem na 150 vyobrazeních (obrazech a fotografiích). Praha: Ikar, 1997. ISBN 80-720-2089-7.

LEROUX, Gaston. Fantom Opery. Praha: Dobrovský, 2015. Omega (Dobrovský). ISBN 978-80-7390-148-6.

MACHALA, Lubomír, Josef GALÍK, Erik GILK, et al. Panorama české literatury. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-4818-9.

SZUNYOGHY, András a György FEHÉR. Anatomie pro výtvarníky. 3., přeprac. Vyd. Praha: Slovart, 2013. ISBN 978-80-7391-776-0.

ŠEDÝ, Václav. Sochařské řemeslo: základ sochařského umění. Praha: SNKLHU, 1953. Technika a řemeslo (SNKLHU).

ZHOŘ, Igor. Klíče k sochám: (čtení o sochách a sochařích). Praha: Albatros, 1989. Objektiv (Albatros).

5.2 Internetové zdroje

Akt – hra se zpěvy a tanci (1967). In: Cimrman, Smoljak, Svěrák [online]. Blogger Buzz, 2020 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <http://cimrman-smoljak-sverak.blogspot.com/p/akt-hra-se-zpevy-tanci.html>

Bards & Boating, Stratford-upon-Avon, England: Grover's memoriaů. In: Our World for You: Travels Tales Sprinkled with History and Culture [online]. Stratford upon Avon: OURWORLDforyou.COM 2016-2020, 2018 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.ourworldforyou.com/bards-boating-stratford-upon-avon-england/>

Bylo nás pět: v Rychnově nad Kněžnou. In: Kudyznudy.cz [online]. Praha 2: CzechTourism, 2020 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivita/sousosi-bylo-nas-pet-v-rychnove-nad-kneznou>

Dobry vojak Švejek - Frantisek Svatek, Putim. In: Šumava.cz [online]. 2014: Šumava.cz, 1996 – 2015 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: http://www.sumava.cz/objekt_az/6666-dobry-vojak-svejek-frantisek-svatek-putim/

Frantisek Svatek. In: Frantisek Svatek: akademicky sochar [online]. Sobeslav, 2013 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <http://www.frantisek-svatek.cz/index.php?page=home>

HIDDEN TREASURES: Juliet Statue in Verona. In: Veneto inside: experience as an insider [online]. San Marco: nsidecom s.r.l., 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.venetoinside.com/hidden-treasures/post/juliet-statue-in-verona/>

Jara Cimrman oslavujici. In: IDNES.cz [online]. Praha: MARFA, 2007 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/jara-cimrman-oslavujici.A071002_060418_en_zpravy_Hoj

JONES, Greg. The Little Prince Statue. In: Atlas Obscura [online]. Northport, New York: Atlas Obscura, 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.atlasobscura.com/places/the-little-prince-statue-northport-new-york>

KALIBA, Karel. Sochy: Čarodějnice. In: Umělecké štukaterství: Karel Kaliba [online]. Líšnice: LeadSolutions, 2017 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <http://www.stukatelier.cz/sochy/>

KOŠŤÁL, Martin. Další dílo sochaře Karla Kaliby zmizelo. Po betonové ježibabě pátrá policie. In: Děčínský deník.cz [online]. Děčín: VLTAVA LABE MEDIA, 2018 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://decinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/dalsi-dilo-sochare-karla-kalibyzmizelo-po-betonove-jezibabe-patra-policie-20180828.html>

KRÁLÍČEK, Albert. Já, sochař. In: Sochařina.cz [online]. Nová Paka, 2020 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <https://www.socharina.cz/?IYJHKFYTGIVIBCT54JHGJHGU=1907bb7eb994b4d6a89fa058cd6f02409390b638>

MÜHLSTEIN, Ludvík. Gutfreundovo sousoší Babička s dětmi v Ratibořicích. In: Oficiální stránky města Červený Kostelec [online]. Červený Kostelec: Město Červený Kostelec, 2017 [cit. 2020-06-16]. Dostupné z: <https://www.cervenykostelec.cz/sbornik/gutfreundovo-sousosi-babicka-s-detmi-v-ratiboricich>

NIELSEN, Claudine Stensgaard a Peter KÜHN-NIELSEN. Den Lille Havfrue. In: *Den store danske* [online]. Lex.dk, 2013 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: https://denstoredanske.lex.dk/Den_Lille_Havfrue?utm_source=denstoredanske.dk&utm_medium=redirect&utm_campaign=DSdirect

Nottingham's famous Robin Hood statue has been damaged. In: *NottinghamshireLive* [online]. Nottingham: Local Word, 2017 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.nottinghampost.com/news/nottingham-news/nottinghams-famous-robin-hood-statue-1808441>

ONDOVČIN, Ľuboš. Jak se dobrý voják Švejk vrátil do Humenného a už tam zůstal ... In: Region ZEMPLÍN [online]. Humenné: Československé MOSTY, 2017 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <http://www.regionzemplin.sk/ako-sa-dobry-vojak-svejk-vratil-do-humenneho-a-uz-tam-zostal/>

Pomník Babička s dětmi. In: *Turistika.cz* [online]. Praha 1: Turistika.cz s.r.o, 2020 [cit. 2020-06-16]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/babiccino-udoli-sousosi-babicka-s-vnoucaty/detail>

PRCHALOVÁ, Lucie. Dlouhý, Široký a Bystrozraký. In: *Sochy a města* [online]. Pardubice: Univerzita Pardubice a Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2016, 2016 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://sochyamesta.cz/zaznam/11844>

Radegast (socha). In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Radegast_\(socha\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Radegast_(socha))

Sculptures in Stratford upon Avon. In: Cotswolds Information & Tourist Guide [online]. Stratford upon Avon: www.cotswolds.info, 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.cotswolds.info/places/stratford-upon-avon/sculptures.shtml>

SLÁDEK, Martin. Janské lázně – Krakonoš. In: Turistika.cz [online]. Praha 1, 2012 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/janske-lazne-krakonos/detail>

Statue of Sherlock Holmes. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Statue_of_Sherlock_Holmes,_London

ŠAFUS, Ivo. Trpaslíci u Rynartic. In: Cokoliv v okolí.cz [online]. Ještě žijem, 2014 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.cokolivokoli.cz/3109-trpaslici-u-rynartic/>

Švejkovi lavičky. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0vejkovy_lavi%C4%8Dky

Švejk si v Samaře zapálil na soudku s prachem. In: Česká televize: ČT24 [online]. Ostrava: Česká televize 1996 – 2020, 2013, 15. 11. 2013 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1064882-svejk-si-v-samare-zapalil-na-soudku-s-prachem>

VAN DER KROGT, René & Peter. Statues – Hither & Thither. In: Statues – Hither & Thither [online]. Lyon: Statues – Hither & Thither, 2018 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://statues.vanderkrogt.net/object.php?webpage=ST&record=fra037>

VÍTEK, Pavel. Socha Švejka: Kralupy nad Vltavou. In: Hrady.cz [online]. Praha 10: Hrady.cz, 2017 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/index.php?OID=13444&PARAM=11&tid=46226&pos=450>

V Kytíně mají sochu Káji Maříka. In: Školákkájamarík.cz [online]. 2019 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: http://skolakkajamarik.cz/?Zaj%EDmavosti:V_Kyt%EDn%EC_maj%ED_sochu_K%E1ji_Ma%F8%EDka

VRABEC, Jan. Jára Cimrman v Tanvaldu stát bude. In: Jablonecký deník.cz [online]. Jablonec na Nisou: VLTAVA LABE MEDIA a.s, 2010, 19. 3. 2010 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: https://jablonecky.denik.cz/zpravy_region/cimrman-v-tanvaldu-stat-bude20100319.html

6 Seznam obrázků

Teoretická část

Obr. 1 Točna na keramickou hlínu	15
Obr. 2 Sochařský stojan	15
Obr. 3 Podpůrná kostra pro lidskou figuru	16
Obr. 4 Podpůrná kostra pro zvířecí figuru	16
Obr. 5 Sochařský kříž k modelování portrétu	16
Obr. 6 Dřevěné špachtle pro modelování	17
Obr. 7 Kovová špachtle pro modelování	17
Obr. 8 Modelovací očka	17
Obr. 9 Řezací struna na hlínu	17
Obr. 10 Dřevěné kružidlo, cvirkl	17
Obr. 11 Ukázka z knihy „Anatomie pro výtvarníky“, znázornění tvaru hlavy a hlavní osy	19
Obr. 12 Ukázka z knihy „Anatomie pro výtvarníky“ vodící osy	19
Obr. 13 Ukázka z knihy „Anatomie při výtvarníky“, umístění očí a nosu	19
Obr. 14 Busta T. G. Masaryka – Bohumil Kafka, bronz	19
Obr. 15 Ukázka dvoudílné sádrové formy	21
Obr. 16 Sousoší Babička s dětmi I. - Otto Gutfreund, socha, pískovec, Babiččino údolí, 1922	24
Obr. 17 Sousoší Babička s dětmi II. - Otto Gutfreund, socha, pískovec, Babiččino údolí, 1922	24
Obr. 18 Sousoší Babička s dětmi – detail. – Otto Gutfreund, socha, pískovec, Babiččino údolí, 1922	24
Obr. 19 Pomník babičky Boženy Němcové v Ratibořicích – model, Otto Gutfreund, 1921, výška 40 cm, tónovaná sádra, sbírka: moderního a současného umění, Národní galerie Praha	24
Obr. 20 Dobrý voják Švejk I. – František Svátek, socha, bronz, 2014, Putim	26
Obr. 21 Dobrý voják Švejk II. – František Svátek, socha, bronz, 2014, Putim	26
Obr. 22 Dobrý voják Švejk – Albert Králíček, socha, bronz, 2017, Kralupy nad Vltavou	26
Obr. 23 Sousoší Bylo nás pět – Michal Moravec – sousoší, pískovec, 2003, Rychnov nad Kněžnou	27
Obr. 24 Autobusta Jára Cimrmana, jediná jeho dochované podoba, poničená při napařování klobouků J. Lešnerem, 1967	28
Obr. 25 Plaketa Jára Cimrmana v obci Míšov, dřevo, kov, rok???	29
Obr. 26 Jára Cimrman v mlze – Petr Šuta, pískované sklo, 2010, Tanvald	30

Obr. 27 Jára Cimrman v mlze, detail – Petr Šuta, pískované sklo, 2010, Tanvald	30
Obr. 28 Socha Káji Mařika, Jitka Kůsová, dřevo, 2014, Kytín	30
Obr. 29 Baba Jaga - Karel Kaliba, kolorovaný beton, 2018 Líšnice	31
Obr. 30 Dlouhý, Široký a Bystrozraký, - Jaroslav Pleskal a Savvas Vojatzoglu, glazovaná keramika, 1983, Plzeň	32
Obr. 31 Sedm trpaslíků I. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy, kolem roku 1870, u obce Rynartice	32
Obr. 32 Sedm trpaslíků II. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy, kolem roku 1870, u obce Rynartice	32
Obr. 33 Sedm trpaslíků III. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy, kolem roku 1870, u obce Rynartice	32
Obr. 34 Sedm trpaslíků IV. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy kolem roku 1870, u obce Rynartice	33
Obr. 35 Sedm trpaslíků V. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy, kolem roku 1870, u obce Rynartice	33
Obr. 36 Sedm trpaslíků VI. - Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy kolem roku 1870, u obce Rynartice	33
Obr. 37 Kranoš – sochařský atelier hořické kamenické školy, socha z pískovce, Jánské lázně, 1893	33
Obr. 38 Socha Radegasta–Albín Polášek, vápenická žula, 320 cm, 1930 Radhošť	34
Obr. 39 Dobrý voják Švejk – Jaroslav Drotár, Litý kámen, 2000, Humenné, Slovensko	35
Obr. 40 Švejkova lavička v Sanoku -Adam Przybysz, bronz, 2003, Sanok, Polsko	36
Obr. 41 Švejkova lavička v Přemyšli - Jacek Michał Szpak, bronz, 2008, Přemyśl, Polsko	36
Obr. 42 Dobrý voják Švejk - Alexander Kuklev, bronz, 2013, Samara, Rusko	36
Obr. 43 Dobrý voják Švejk - socha, bronz, Bulguma, Rusko	36
Obr. 44 Dobrý voják Švejk - socha, bronz, Petrohrad, Rusko	36
Obr. 45 Dobrý voják Švejk – socha, bronz, Kyjev, Ukrajina	37
Obr. 46 Dobrý voják, Švejk, – bronz, Lvov, Ukrajina	37
Obr. 47 Dobrý voják Švejk – socha, bronz, Doněck, Ukrajina	37
Obr. 48 Malá mořská víla - Edvard Eriksen, bronz, 1913, Kodaň, Dánsko	37
Obr. 49 Malá mořská víla – pohled z profilu – Edvard Eriksen, bronz ,1903, Kodaň, Dánsko	37
Obr. 50 Malý princ, bronz, 2006, Northport, New York, USA	38
Obr. 51 Malý princ – Christiane Guillaubey, litý kámen, mramorový sloup, 2000, Lyon, Francie	38

Obr. 52 Hamlet – lord Ronald Gower – bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie	39
Obr. 53 Lady Macbeth – lord Ronald Gower, bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie	39
Obr. 54 Princ Hall – lord Ronald Gower, bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie	39
Obr. 55 Falstaff – lord Ronald Gower, bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie	39
Obr. 56 Julie – Nereo Costantini, bronz, 1969, Verona, Itálie	40
Obr. 57 Sherlock Holmes - John Dobleday, bronz, 1999, Londýn, Velká Británie	40
Obr. 58 Robin Hood - James Woodford, bronz, 1952, Nottingham, Nottinghamshire, Velká Británie	41
Obr. 59 Mary Poppins – Rhyl Hindwood, bronz, 2005, Maryborough, Austrálie	41
Obr. 60 Spisovatel Gaston Leroux	42
Praktická část	
Obr. 61 Studijní kresba – oči	47
Obr. 62 Studijní kresba – oko	47
Obr. 63 Studijní kresba – ucho	47
Obr. 64 Studijní kresba – lebka	47
Obr. 65 Skici k návrhu modelu I.	47
Obr. 66 Skici k návrhu modelu II.	47
Obr. 67 Předloha pro modelování I.	47
Obr. 68 Předloha pro modelování II.	47
Obr. 69 Předloha pro modelování III.	47
Obr. 70 Předloha pro modelování IV.	47
Obr. 71 Modelování základního tvaru hlavy	48
Obr. 72 Modelování levé poloviny tváře I.	48
Obr. 73 Modelování levé poloviny tváře II.	48
Obr. 74 Modelování levé poloviny tváře III.	48
Obr. 75 Modelování levé poloviny tváře IV.	48
Obr. 76 Modelování levé tváře V.	48
Obr. 77 Modelování ramen I.	49
Obr. 78 Modelování ramen II.	49

Obr. 79 Modelování ramen III.	49
Obr. 80 Modelování pravé, znetvořené tváře I.	49
Obr. 81 Modelování pravé, znetvořené tváře II.	49
Obr. 82 Modelování pravé, znetvořené tváře III.	49
Obr. 83 Vytvoření hliněné dělicí roviny	50
Obr. 84 Vytvoření hliněné dělicí roviny– detail	50
Obr. 85 Žlutý šelak šupinkový	50
Obr. 86 Rozpouštědlo šelaku	50
Obr. 87 Separování modelu šelakem I.	50
Obr. 88 Separování modelu šelakem II.	50
Obr. 89 Dvousložkový silikonový kaučuk, Lukopren N 1522	51
Obr. 90 Nanášení lukoprenu I.	51
Obr. 91 Nanášení lukoprenu II.	51
Obr. 92 Lukoprenová forma	51
Obr. 93 Lukoprenová forma	51
Obr. 94 Tvoření sádrového kadlubu I.	52
Obr. 95 Tvoření sádrového kadlubu II.	52
Obr. 96 Tvoření sádrového kadlubu III.	52
Obr. 97 Sádrový kadlub	52
Obr. 98 Odlévání sádrového modelu I.	53
Obr. 99 Odlévání sádrového modelu II.	53
Obr. 100 Odlévání sádrového modelu III.	53
Obr. 101 Odlitý model před retušováním	53
Obr. 102 Fantom opery –pohled na celou tvář	53
Obr. 103 Fantom opery – znetvořená tvář s maskou	53
Obr. 104 Fantom opery –neznetvořená tvář	53
Obr. 105 Fantom opery – pohled na záda	53

7 Citace obrázků

Obr. 1 Točna na keramickou hlínu

Točna na keramickou hlínu. In: Artikon [online]. Hradec Králové: artikon [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.artikon.cz/hliny-hmoty-glazury/tocna-na-keramickou-hlinu-30cm>

Obr.2 Sochařský stojan

Sochařský stojan velký. In: Jk stylCZ [online]. Slatina u Bílovce [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.jkstylcz.cz/socharsky-stojan-velky>

Obr. 3 Podpůrná kostra pro lidskou figuru

LANG, Josef. Úvod do sochařství: technika práce s hlínou : krok za krokem na 150 vyobrazeních (obrazech a fotografiích). Praha: Ikar, 1997, s. 13. ISBN 80-7202-089-7.

Obr. 4 Podpůrná kostra pro zvířecí figuru

LANG, Josef. Úvod do sochařství: technika práce s hlínou : krok za krokem na 150 vyobrazeních (obrazech a fotografiích). Praha: Ikar, 1997, s. 13. ISBN 80-7202-089-7.

Obr. 5 Sochařský kříž k modelování portrétu

Sochařský kříž k modelování. In: Pavlík [online]. Pardubice: PAVLIK CZ s.r.o [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.papirnictvipavlik.cz/socharsky-kriz-k-modelovani-0160/>

Obr. 6 Dřevěné špachtle pro modelování

Dřevěné špachtle pro modelování. In: Výtvarné potřeby Maestro [online]. Trutnov: AD reklama [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.vytvarnepotrebymaestro.cz/produktu/pomucky-a-naradi+c63/sada-drevenych-modelovacich-spachtli-12-ks+p7231.htm>

Obr. 7 Kovové špachtle pro modelování

Kovová špachtle vel. 2. In: Krusta [online]. Opava: gabart.cz [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.krustashop.cz/www-krustashop-cz/eshop/31-1-Atelier-naradi-vybaveni/-4-/5/1605-Kovova-spachtle-vel-2>

Obr. 8. Modelovací očka

Sada modelovacích oček. In: GAB art [online]. Brno: gabart.cz [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://gabart.cz/shop/spachtle/8102-sada-modelovacich-spachtli-s-ockem-6ks-5707167015223.html>

Obr. 9 Řezací struna na hlínu

Řezací struna na hlínu. In: Artikon [online]. Hradec Králové: artikon [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.artikon.cz/hliny-hmoty-glazury/rezaci-struna-na-hlinu-dlouha>

Obr.10 Kovové kružidlo, cvirkl

Obkročák velký k měření vzdálenosti 30 cm In: Artikon [online]. Hradec Králové: artikon [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.artikon.cz/katalog/vyrobc/ostatni/obkrocak-velky-meritko-vzdalenosti-30cm>

Obr. 11 Ukázka z knihy „Anatomie pro výtvarníky“, znázornění tvaru hlavy a hlavní osy

Anatomie pro výtvarníky. 3., přeprac. vyd. Praha: Slovart, 2013, s. 12. ISBN 978-80-7391-775-3.

Obr. 12 Ukázka z knihy „Anatomie pro výtvarníky“ vodící osy

Anatomie pro výtvarníky. 3., přeprac. vyd. Praha: Slovart, 2013, s. 13. ISBN 978-80-7391-775-3.

Obr. 13 Ukázka z knihy „Anatomie při výtvarníky“, umístění očí a nosu

Anatomie pro výtvarníky. 3., přeprac. vyd. Praha: Slovart, 2013, s. 14. ISBN 978-80-7391-775-3.

Obr. 14 Busta T. G. Masaryka - Bohumil Kafka, bronz

Busta T. G. Masaryka. In: Jaroslava Brutárová [online]. Jaroslava Brutarová 2015, 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://jaroslava-brutarova.webnode.cz/album/hrady-a-zamky-objevovane-a-opecovane/dsc-0111-busta-t-g-masaryka-bronz-bohumil-kafka-jpg/>

Obr. 15 Ukázka dvoudílné sádrové formy

Sádrová forma koule. In: Pinterest [online]. [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/727683252272255364/>

Obr. 16 Sousoší Babička s dětmi I. – Otto Gutfreund, socha, pískovec, Babiččino údolí, 1922

JIRÁSEK, Jaromír. Sousoší babička s dětmi. In: Turistika.cz [online]. Praha 1: Turistika.cz, 2020 [cit. 2020- 06- 16]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/babiccino-udoli-sousosi-babicka-s-vnoucaty/foto?id=665921>

Obr. 17 Sousoší babička s dětmi II. – Otto Gutfreund, socha, pískovec, Babiččino údolí, 1922

JIRÁSEK, Jaromír. Sousoší babička s dětmi. In: Turistika.cz [online]. Praha 1: Turistika.cz, 2020 [cit. 2020- 06- 16]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/babiccino-udoli-sousosi-babicka-s-vnoucaty/foto?id=665924>

Obr.18 Sousoší Babička s dětmi – detail. – Otto Gutfreund, socha, pískovec, Babiččino údolí, 1922

JIRÁSEK, Jaromír. Sousoší babička s dětmi. In: Turistika.cz [online]. Praha 1: Turistika.cz, 2020 [cit. 2020- 06- 16]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/babiccino-udoli/foto?id=20989>

Obr. 19 Pomník babičky Boženy Němcové v Ratibořicích – model, Otto Gutfreund, 1921, výška 40 cm, tónovaná sádra, sbírka: moderního a současného umění, Národní galerie Praha

GUTFREUND, Otto. Pomník babičky Boženy Němcové v Ratibořicích – 2. skica. In: Národní galerie Praha [online]. Praha: Národní galerie Praha, 2020 [cit. 2020-06-16]. Dostupné z: https://sbirky.ngprague.cz/dielo/CZE:NG.P_4911/zoom

Obr. 20 Dobrý voják Švejk I. – František Svátek, socha, bronz, 2014, Putim

Richenza / wikimedia commons. Dobrý voják Švejk – František Svátek, Putim. In: Náš region.cz: sever [online]. Praha 7: Náš region, 2020 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/galerie/sochy-svejka-v-cr/?image=0&back=https://nasregion.cz/sever/cesky-vojak-svejk-je-oblibeny-v-kazdem-koute-sveta-proc-jeho-sochy-vznikaly-v-cizine-driv-nez-u-nas/>

Obr. 21 Dobrý voják Švejk II. – František Svátek, socha, bronz, 2014, Putim

Richenza / wikimedia commons. Dobrý voják Švejk – František Svátek, Putim. In: Náš region.cz: sever [online]. Praha 7: Náš region, 2020 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/galerie/sochy-svejka-v-cr/?image=1&back=https://nasregion.cz/sever/cesky-vojak-svejk-je-oblibeny-v-kazdem-koute-sveta-proc-jeho-sochy-vznikaly-v-cizine-driv-nez-u-nas/>

Obr. 22 Dobrý voják Švejk – Albert Králíček – socha, bronz, 2017, Kralupy nad Vltavou

BRUNNEROVÁ, Soňa. Dobrý voják Švejk – František Svátek, Putim. In: Náš region.cz: sever [online]. Praha 7: Náš region, 2020 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/galerie/sochy-svejka-v-cr/?image=4&back=https://nasregion.cz/sever/cesky-vojak-svejk-je-oblibeny-v-kazdem-koute-sveta-proc-jeho-sochy-vznikaly-v-cizine-driv-nez-u-nas/>

Obr. 23 Sousoší Bylo nás pět – Michal Moravec – sousoší, pískovec, 2003, Rychnov nad Kněžnou

Bylo nás pět: v Rychnově nad Kněžnou. In: Kudyznudy.cz [online]. Praha 2: CzechTourism, 2020 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivit/y/sousosi-bylo-nas-pet-v-rychnove-nad-kneznou>

Obr. 24 Autobusta Járy Cimrmana, jediná jeho dochované podoba, poničená při napařování klobouků J. Lešnerem, 1967

Profilmedia a Antonín KUČERA. Největší Čech Jára Cimrman. Fiktivní génius se jmenuje podle hokejisty. In: Čtidoma.cz [online]. Praha: Centa, 2009 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: <https://www.ctidoma.cz/kultura/nejvetsi-cech-jara-cimrman-fiktivni-genius-se-jmenuje-podle-hokejisty-60589>

Obr. 25 Plaketa Járy Cimrmana v obci Míšov, dřevo, kov, rok???

RADA, Stanislav. Míšov. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/M%C3%AD%C5%A1ov>

Obr. 26 Jára Cimrman v mlze – Petr Šuta, pískované sklo, 2010, Tanvald

PIŠI, Dušan. Tanvald – Jára Cimrman v mlze. In: Turistika.cz [online]. Praha 1: Turistika.cz s.r.o, 2016 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/tanvald-jara-cimrman-v-mlze/foto?id=1686846>

Obr. 27 Jára Cimrman v mlze, detail – Petr Šuta, pískované sklo, 2010, Tanvald

PIŠI, Dušan. Tanvald – Jára Cimrman v mlze. In: Turistika.cz [online]. Praha 1: Turistika.cz s.r.o, 2016 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/tanvald-jara-cimrman-v-mlze/foto?id=1686847>

Obr. 28 Socha Káji Mařika – Jitka Kůsová, dřevo, 2014, Kytín

Socha Káji Mařika v Kytíně. In: Drobnépamátky.cz [online]. 2019 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.drobnepamatky.cz/files/2019/okres-praha-zapad-obec-kytin-ku-kytin-49-847518-14-225152-53652.jpg>

Obr. 29 Baba Jaga – Karel Kaliba, kolorovaný beton, 2018, Líšnice

PILÁR, Petr. Další dílo sochaře Karla Kaliby zmizelo. Po betonové ježibabě pátrá policie. In: Děčínský deník.cz [online]. Děčín: VLTAVA LABE MEDIA, 2018 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://decinsky.denik.cz/galerie/foto.html?mm=dalsi-dilo-sochare-zmizelo-po-betonove-jezibabe-patra-policie&s=15&back=1392957983-5870-8&photo=1>

Obr. 30 Dlouhý, Široký a Bystrozraký, – Jaroslav Pleskal a Savvas Vojatzoglu, glazovaná keramika, 1983, Plzeň

JAHN, Daniel a Petra HEČKOVÁ. Dlouhý, Široký a Bystrozraký. In: KRÍŽKY A VETŘELCI: Katalog drobného umění na území Plzně [online]. Plzeň: CC-BY-SA 4.0, 2015 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <http://krizkyavetrelci.plzne.cz/katalog/dilo/659/>

Obr. 31 Sedm trpaslíků I. – Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy , kolem roku 1870, u obce Rynartice

ŠAFUS, Ivo. Trpaslíci u Rynartic. In: Cokoliv v okolí.cz [online]. Ještě žijem, 2014 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.cokolivokoli.cz/3109-trpaslici-u-rynartic/>

Obr. 32 Sedm trpaslíků II. – Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy , kolem roku 1870, u obce Rynartice

ŠAFUS, Ivo. Trpaslíci u Rynartic. In: Cokoliv v okolí.cz [online]. Ještě žijem, 2014 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.cokolivokoli.cz/3109-trpaslici-u-rynartic/>

Obr. 33 Sedm trpaslíků III. – Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy , kolem roku 1870, u obce Rynartice

ŠAFUS, Ivo. Trpaslíci u Rynartic. In: Cokoliv v okolí.cz [online]. Ještě žijem, 2014 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.cokolivokoli.cz/3109-trpaslici-u-rynartic/>

Obr. 34 Sedm trpaslíků IV. – Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy , kolem roku 1870, u obce Rynartice

ŠAFUS, Ivo. Trpaslíci u Rynartic. In: Cokoliv v okolí.cz [online]. Ještě žijem, 2014 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.cokolivokoli.cz/3109-trpaslici-u-rynartic/>

Obr. 35 Sedm trpaslíků V. – Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy , kolem roku 1870, u obce Rynartice

ŠAFUS, Ivo. Trpaslíci u Rynartic. In: Cokoliv v okolí.cz [online]. Ještě žijem, 2014 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.cokolivokoli.cz/3109-trpaslici-u-rynartic/>

Obr. 36 Sedm trpaslíků VI. – Eduard a Ernst Vaterovi, kolorované skalní eliéfy , kolem roku 1870, u obce Rynartice

ŠAFUS, Ivo. Trpaslíci u Rynartic. In: Cokoliv v okolí.cz [online]. Ještě žijem, 2014 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.cokolivokoli.cz/3109-trpaslici-u-rynartic/>

Obr. 37 Krakonoš – sochařský atelier hořické kamenické školy, socha z pískovce, Jánské lázně 1893

SLÁDEK, Martin. Janské lázně – Krakonoš. In: Turistika.cz [online]. Praha 1, 2012 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/janske-lazne-krakonos/detail>

Obr. 38 Socha Radegasta – Albin Polášek, vápenická žula, 320 cm, Radhošť

Radegast (socha). In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Radegast_\(socha\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Radegast_(socha))

Obr. 39 *Dobry voják Švejk – Jaroslav Drotár, Litý kámen, 2000, Humenné, Slovensko*

DROBŇÁK, Martin. Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války- Jaroslav Hašek. In: Válka.cz [online]. Nelahozeves, 2005 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.valka.cz/Osudy-dobreho-vojaka-Svejka-za-svetove-valky-Jaroslav-Hasek-t21730>

Obr. 40 *Švejkova lavička v Sanoku –Adam Przybysz, bronz, 2003, Sanok, Polsko*

KONSEK, Marcin. Švejkovi lavičky. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/65/Svejk_sanok_beentree.jpg

Obr. 41 *Švejkova lavička v Přemyšli –Jacek Michał Szpak, bronz, 2008, Přemyśl, Polsko*

KONSEK, Marcin. Švejkovi lavičky. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0vejkovy_lavi%C4%8Dky#/media/Soubor:2015_Przemy%C5%9Bl_Pomnik_J%C3%B3zefa_Szwejka_na_ryнку.jpg

Obr. 42 *Dobry voják Švejk – Alexander Kuklev, bronz, 2013, Samara, Rusko*

Dobry voják Švejk v Samaře. In: Maps.me [online]. [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: https://maps.me/specials/fc2018/img/samara_obschij/pamjatnik-bravomu-soldatu-shvejku.jpg

Obr. 43 *Dobry voják Švejk – socha, bronz, Bulguma, Rusko*

Dobry voják Švejk – socha- Bulguma, Rusko. In: Pxhere.com [online]. PXHERE, 2017, 3. 3. 2017 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://pxhere.com/cs/photo/943209>

Obr. 44 *Dobry voják Švejk – socha, bronz, Petrohrad, Rusko*

BRUNEROVÁ, Soňa. Dobry voják Švejk – socha- Bulguma, Rusko. In: Náš region.cz: sever [online]. Praha 7: A 11 s. r. o., 2018, 3. 3. 2017 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/galerie/sochy-svejka-v-zahranici/?image=10&back=https://nasregion.cz/sever/cesky-vojak-svejk-je-oblibeny-v-kazdem-koute-sveta-proc-jeho-sochy-vznikaly-v-cizine-driv-nez-u-nas/>

Obr. 45 *Dobry voják Švejk – socha, bronz, Kyjev, Ukrajina*

BRUNEROVÁ, Soňa. Dobry voják Švejk – socha- Bulguma, Rusko. In: Náš region.cz: sever [online]. Praha 7: A 11 s. r. o., 2018, 3. 3. 2017 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/galerie/sochy-svejka-v-zahranici/?image=10&back=https://nasregion.cz/sever/cesky-vojak-svejk-je-oblibeny-v-kazdem-koute-sveta-proc-jeho-sochy-vznikaly-v-cizine-driv-nez-u-nas/>

Obr. 46 Dobrý voják, Švejk, - bronz, Lvov, Ukrajina

BRUNEROVÁ, Soňa. Dobrý voják Švejk – socha- Bulguma, Rusko. In: *Náš region.cz: sever* [online]. Praha 7: A 11 s. r. o., 2018, 3. 3. 2017 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/galerie/sochy -svejka-v-zahranici/?image=10&back=https://nasregion.cz/sever/cesky-vojak-svejk-je-oblibeny-v-kazdem-koute-sveta-proc-jeho-sochy-vznikaly-v-cizine-driv-nez-u-nas>

Obr. 47 Dobrý voják Švejk - socha, bronz, Doněck, Ukrajina

BRUNEROVÁ, Soňa. Dobrý voják Švejk – socha- Bulguma, Rusko. In: *Náš region.cz: sever* [online]. Praha 7: A 11 s. r. o., 2018, 3. 3. 2017 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/galerie/sochy -svejka-v-zahranici/?image=10&back=https://nasregion.cz/sever/cesky-vojak-svejk-je-oblibeny-v-kazdem-koute-sveta-proc-jeho-sochy-vznikaly-v-cizine-driv-nez-u-nas>

Obr.48 Malá mořská víla – Edvard Eriksen, bronz, 1913, Kodaň, Dánsko

LINDSTROM, Erik. Malá mořská víla. In: *Pixabay.com* [online]. Bloomington [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://pixabay.com/cs/photos/mal%C3%A1-mo%C5%99sk%C3%A1-v%C3%ADla-socha-koda%C5%88-d%C3%A1nsko-3932756/>

Obr. 49 Malá mořská víla – pohled z profilu –Edvard Eriksen, bronz, 1913, Kodaň, Dánsko

LÁDYOVÁ, Jana. Nejfotogeničtější tvář Kodaně: Jaká je historie malé mořské víly? In: *100+1: Zahraničních zajímavostí* [online]. Brno: Extra Publishing, 2018 [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/nejfotogenictejsi-tvar-kodane-jaka-je-historie-male-morske-vily>

Obr. 50 Malý princ, bronz, 2006, Northport, New York, USA

JONES, Greg. The Little Prince Statue. In: *Atlas Obscura* [online]. Northport, New York: Atlas Obscura, 2020 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.atlasobscura.com/places/the-little-prince-statue-northport-new-york>

Obr. 51 Malý princ – Christiane Guillaubey, litý kámen, mramorový sloup, 2000, Lyon, Francie

VAN DER KROGT, René & Peter. *Statues – Hither & Thither*. In: *Statues – Hither & Thither* [online]. Lyon: *Statues – Hither & Thither*, 2018 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://statues.vanderkrogt.net/object.php?webpage=ST&record=frra037>

Obr. 52 Hamlet – lord Ronald Gower – bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie

Bards & Boating, Stratford-upon-Avon, England: Grover's memoriaů. In: Our World for You: Travels Tales Sprinkled with History and Culture [online]. Stratford upon Avon: OURWORLDFORYOU.COM 2016-2020, 2018 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.ourworldforyou.com/bards-boating-stratford-upon-avon-england/>

Obr. 53 Lady Macbeth – lord Ronald Gower, bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie

Bards & Boating, Stratford-upon-Avon, England: Grover's memoriaů. In: Our World for You: Travels Tales Sprinkled with History and Culture [online]. Stratford upon Avon: OURWORLDFORYOU.COM 2016-2020, 2018 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.ourworldforyou.com/bards-boating-stratford-upon-avon-england/>

Obr. 54 Princ Hall – lord Ronald Gower, bronz, 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie

Bards & Boating, Stratford-upon-Avon, England: Grover's memoriaů. In: Our World for You: Travels Tales Sprinkled with History and Culture [online]. Stratford upon Avon: OURWORLDFORYOU.COM 2016-2020, 2018 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.ourworldforyou.com/bards-boating-stratford-upon-avon-england/>

Obr. 55 Falstaff – lord Ronald Gower, bronz 1888, Stratford nad Avonou, Warwickshire, Velká Británie

Bards & Boating, Stratford-upon-Avon, England: Grover's memoriaů. In: Our World for You: Travels Tales Sprinkled with History and Culture [online]. Stratford upon Avon: OURWORLDFORYOU.COM 2016-2020, 2018 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.ourworldforyou.com/bards-boating-stratford-upon-avon-england/>

Obr. 56 Julie -Nereo Costantini, bronz, 1969, Verona, Itálie

Cestopis: Sulmona 2015. In: Flat4 [online]. Securenet, 2015 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.flat4.org/forum/viewtopic.php?t=19387>

Obr. 57 Sherlock Holmes - John Dobleday, bronz, 1999, Londýn, Velká Británie

Sherlock Holmes Statue. In: Flickr [online]. Londýn, 2003 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.flickr.com/photos/lesather/2039081833>

Obr. 58 Robin Hood - James Woodford, bronz, 1952, Nottingham, Nottinghamshire, Velká Británie

TELFORD, David. Robin Hood. In: Travel: Sigic [online]. Nottingham: Tripomatic s.r.o, 2010 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://travel.sygic.com/cs/poi/robin-hood-poi:55711>

Obr. 59 Mary Poppins - Rhyl Hindwood, bronz, 2005, Maryborough, Austrálie

BRUNINGS, Fred a Erich NUSSBAUMER. PL Travers (Mary Poppins). In: Monument Australia [online]. Halifax: Monument Australia 2010 - 2020, 2015 [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <http://monumentaaustralia.org.au/themes/people/arts/display/91954-p.-l.-travers-mary-poppins>

Obr. 60 Spisovatel Gaston Leroux

Gaston Leroux. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Gaston_Leroux